

COMISIA DE EVALUARE A JUDECĂTORILOR
JUDICIAL VETTING COMMISSION
str. Alexei Mateevici 75, mun. Chișinău,
MD-2009, Republica Moldova
+373 22 820 882 | +373 60 246 352
secretariat@vettingmd.eu | www.vettingmd.eu

RAPORT DE EVALUARE

aprobat conform articolului 40

din Regulamentul de organizare și funcționare

MARINA ANTON

judecător al Curții de Apel Centru

subiect al evaluării conform articolului 3 alin. (1) din Legea nr. 252/2023

8 aprilie 2025

Cuprins

I.	Introducere.....	3
II.	Subiectul evaluării	3
III.	Criteriile de evaluare.....	3
IV.	Procedura de evaluare.....	6
V.	Analiza.....	8
VI.	Concluzia.....	54
VII.	Acțiuni ulterioare și publicarea	54

Completul de evaluare B al Comisiei (în continuare „Comisia”), instituită prin Legea nr. 65/2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție, exercitându-și atribuțiile potrivit Legii nr. 252/2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor și modificarea unor acte normative (în continuare „Legea nr. 252/2023”) a deliberat la 6 februarie 2025 și a aprobat următorul raport la 8 aprilie 2025. Membrii care au participat la aprobarea raportului au fost:

1. Scott BALES
2. Willem BROUWER
3. Iurie GAȚCAN

Pe baza activității sale de colectare și revizuire a informațiilor, precum și a explicațiilor oferite în cadrul audierii publice și a deliberărilor ulterioare, Comisia a elaborat următorul raport de evaluare.

I. Introducere

1. Prezentul raport o vizează pe dna Marina Anton, judecător al Curții de Apel Centru.
2. Comisia a desfășurat evaluarea în conformitate cu Legea nr. 252/2023 și cu Regulamentul de organizare și funcționare al Comisiei de evaluare (în continuare „Regulament”).
3. Comisia a conchis că subiectul nu corespunde criteriilor de integritate etică stabilite de Legea nr. 252/2023.

II. Subiectul evaluării

4. Subiectul este judecător la Curtea de Apel Centru din 2005. Până la 27 decembrie 2024, această instanță era denumită Curtea de Apel Chișinău.
5. Aceasta a fost judecător la Judecătoria Chișinău (sediul Ciocana) în perioada 2001–2005 și la Judecătoria Ialoveni între anii 1999–2001. Anterior, în perioada 1996–1999, a fost consilieră a președintelui Curții Supreme de Justiție.
6. Subiectul a obținut o diplomă de licență în drept în 1996 la Universitatea de Stat din Moldova.

III. Criteriile de evaluare

7. Potrivit articolului 11 alin. (1) din Legea nr. 252/2023, Comisia evaluează integritatea etică și financiară a subiectului.

8. Articolul 11 alineatul (2) din Legea nr. 252/2023 stabilește că un subiect:

„[...] nu corespunde cerințelor de integritate etică dacă Comisia de evaluare a stabilit că:

a) în ultimii 5 ani, a încălcat grav regulile de etică și conduită profesională a judecătorilor sau, după caz, a procurorilor, precum și dacă a avut un comportament arbitrar sau a emis acte arbitrare, în ultimii 10 ani, contrare normelor imperative ale legii, iar Curtea Europeană a Drepturilor Omului stabilise, anterior adoptării actului, că o decizie similară a fost contrară Convenției Europene pentru Drepturile Omului;

b) în ultimii 10 ani, a admis în activitatea sa incompatibilități și conflicte de interese care afectează funcția deținută.”

9. Articolul 11 alin. (3) din Legea nr. 252/2023 prevede că un subiect:

„[...] nu corespunde criteriului de integritate financiară dacă Comisia de evaluare are dubii serioase determinate de faptul că:

a) diferența dintre avere, cheltuieli și venituri, pentru ultimii 12 ani, depășește 20 de salarii medii pe economie, în cuantumul stabilit de către Guvern pentru anul 2023;

b) în ultimii 10 ani, a admis iregularități fiscale în urma cărora suma impozitului neplătit a depășit, în total, 5 salarii medii pe economie, în cuantumul stabilit de către Guvern pentru anul 2023.”

10. Normele de etică și de conduită profesională aplicabile judecătorilor în perioada relevantă erau reglementate de:

- a. Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului;
- b. Legea nr. 178 din 25 iulie 2014 cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor;
- c. Codul de etică și conduită profesională al judecătorului nr. 8 din 11 septembrie 2015 aprobat prin Hotărârea Adunării generale a judecătorilor;
- d. Codul de etică al judecătorului aprobat prin hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 366/15 din 29 noiembrie 2007;
- e. Ghidul integrității judecătorilor nr. 318/16 din 3 iulie 2018 aprobat de Consiliul Superior al Magistraturii.

11. Salariul mediu pe economie pentru anul 2023 a fost de 11.700 MDL. Astfel, pragul de 20 de salarii medii este de 234.000 MDL, iar pragul de cinci salarii medii este de 58.500 MDL.

12. Articolul 11 alin. (4) din Legea nr. 252/2023 stabilește competența Comisiei de a verifica diverse aspecte referitoare la evaluarea integrității financiare a subiectului, inclusiv achitarea impozitelor, respectarea regimului juridic al declarării averii și intereselor personale, precum și modul de dobândire a averii.
13. Potrivit articolului 11 alin. (5) din Legea nr. 252/2023, în procesul evaluării integrității financiare a subiectului, Comisia ia în considerare inclusiv averea, cheltuielile și veniturile persoanelor apropiate, astfel cum acestea sunt definite în Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale, precum și ale persoanelor indicate la articolul 33 alineatele (4) și (5) din Legea nr. 132/2016 privind Autoritatea Națională de Integritate.
14. În procesul evaluării conformității unui subiect cu criteriile de integritate etică și financiară, Comisia aplică prevederile și regimul juridic în vigoare la momentul comiterii faptelor sau emiterii actelor relevante.
15. În conformitate cu articolul 11 alin. (2) din Legea nr. 252/2023, un subiect nu corespunde criteriului de integritate etică dacă Comisia stabilește existența situațiilor prevăzute de alineatul respectiv. Potrivit articolului 11 alin. (3) din Legea nr. 252/2023, Comisia stabilește că un subiect nu corespunde criteriului de integritate financiară dacă are dubii serioase determinate de faptele care sunt considerate încălcări ale criteriilor de evaluare. Comisia nu poate aplica termenul „dubii serioase” fără a lua în considerare textul care îl însoțește, *i.e.* „determinate de faptul că”. Teza în discuție sugerează că Comisia trebuie să stabilească „faptul” că o anumită conduită a avut loc.
16. Referitor la standardul de probă „dubii serioase” aplicat în contextul procedurii de *vetting*, în jurisprudența sa, Curtea Constituțională a menționat că definirea standardelor de probă implică în mod inevitabil utilizarea unor texte flexibile. Potrivit Curții, Consiliul Superior al Magistraturii poate decide nepromovarea evaluării doar dacă raportul examinat conține „dovezile care confirmă” că subiectul evaluat nu corespunde unuia sau mai multor criterii de integritate. Textul „confirmă” sugerează o certitudine cu privire la neîntrunirea de către subiect a criteriilor legale. Astfel, comparând expresia „dubii serioase” cu textul „dovezile care confirmă”, Curtea a considerat că primul implică mai curând o probabilitate ridicată, fără a se ridica la nivelul certitudinii (Decizia Curții Constituționale nr. 2 din 16 februarie 2025, §§ 99, 101).
17. În situația în care Comisia are dubii întemeiate referitoare la anumite fapte care ar putea conduce la nepromovarea evaluării, subiectul va avea posibilitatea să se opună acestor constatări și să prezinte argumente în

apărarea sa, în conformitate cu articolul 16 alin. (1) din Legea nr. 252/2023. Punând în balanță toate probele și informațiile acumulate în cadrul procedurii, Comisia va adopta o soluție.

IV. Procedura de evaluare

18. La 5 aprilie 2024, pe baza articolului 12 alin. (1) din Legea nr.252/2023, Comisia a recepționat de la Consiliul Superior al Magistraturii lista judecătorilor Curții de Apel Chișinău în care era menționat și numele subiectului.
19. La 11 aprilie 2024, Comisia a notificat subiectul și i-a solicitat să completeze și să returneze un chestionar de etică și declarațiile prevăzute la articolul 12 alin. (3) din Legea nr. 252/2023 în termen de 20 de zile de la data notificării (în continuare, ambele denumite împreună „declarația pentru ultimii cinci ani”). La 1 mai 2024, subiectul a returnat declarația pentru ultimii cinci ani și chestionarul completate.
20. La 13 august 2024, Comisia a notificat subiectul că dosarul său de evaluare a fost repartizat aleatoriu Completului B din care fac parte membrii Scott Bales, Willem Brouwer și Iurie Gațcan. De asemenea, subiectul a fost informat despre dreptul de a solicita în scris și în cel mai scurt timp posibil recuzarea membrilor.
21. Având în vedere că legea stabilește perioade de evaluare diferite pentru criteriile de integritate etică și financiară citate mai sus, Comisia a evaluat conformitatea cu aceste criterii în ultimii cinci, 10 și, respectiv, 12 ani. Având în vedere că declarațiile fiscale și, după caz, declarațiile de avere și interese personale se depun la început de an pentru întregul an precedent, pentru criteriul de integritate financiară, perioada de evaluare a inclus 2012-2023 și 2014-2023. Pentru criteriile de integritate etică, perioada de evaluare a inclus ultimii 5 sau, respectiv, 10 ani, calculați în mod regresiv din prima zi anterioară datei notificării.
22. În ultimii 12 ani din perioada de evaluare, subiectul a avut obligația de a depune declarații, atât în conformitate cu Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale, cât și în conformitate cu Legea nr. 1264/2002 privind declararea și controlul veniturilor și al proprietății pentru persoanele cu funcții de demnitate publică, judecătorilor, procurorilor, funcționarilor publici și a unor persoane cu funcții de conducere.
23. Comisia a solicitat și a obținut informații din numeroase surse. Nicio sursă nu a informat Comisia despre evoluții ulterioare sau eventuale corectări ale informațiilor furnizate. Sursele solicitate să prezinte informații despre

subiect au inclus Procuratura Generală, Procuratura Anticorupție, Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Corupției, Ministerul Afacerilor Interne, Centrul Național Anticorupție, Autoritatea Națională de Integritate (în continuare „ANI”), Serviciul Fiscal de Stat (în continuare „SFS”), Casa Națională de Asigurări Sociale (în continuare „CNAS”), Inspectoratul General al Poliției de Frontieră, bănci (Eximbank S.A., Moldinconbank S.A., MAIB S.A., Procredit Bank S.A., Victoriabank S.A., Banca de Finanțe și Comerț (FincomBank) S.A., OTP Bank S.A., Banca de Economii S.A.), Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor (în continuare „SPCSB”), și Agenția Servicii Publice (în continuare „ASP”). De asemenea, Comisia a solicitat informații de la alte instituții publice și entități private, surse deschise precum rețelele de socializare și articolele jurnalistice de investigație. Au fost primite mai multe petiții de la membri ai societății civile, persoane și companii. Acestea au fost incluse în dosarul de evaluare. Toate informațiile primite au fost verificate minuțios din punctul de vedere al corectitudinii și al relevanței.

24. La 2 octombrie 2024, în vederea clarificării unor aspecte, Comisia i-a solicitat subiectului să prezinte informații adiționale, până la 14 octombrie 2024 (în continuare „prima rundă de întrebări”). La 14 octombrie 2024, subiectul a solicitat o prelungire a termenului de răspuns până la 24 octombrie 2024. Comisia a acordat prelungirea. Subiectul a prezentat răspunsuri și documente în termenul prelungit.
25. La 8 noiembrie 2024, în vederea clarificării unor aspecte, Comisia i-a solicitat subiectului să prezinte informații adiționale, până la 17 noiembrie 2024 (în continuare „a doua rundă de întrebări”). La 17 noiembrie 2024, subiectul a solicitat o prelungire a termenului de răspuns pe care Comisia a acordat-o până la 27 noiembrie 2024. Subiectul a prezentat răspunsuri și documente în termenul prelungit.
26. La 11 decembrie 2024, în vederea clarificării unor aspecte, Comisia i-a solicitat subiectului să prezinte informații adiționale, până la 19 decembrie 2024 (în continuare „a treia rundă de întrebări”). La 19 decembrie 2024, subiectul a solicitat o prelungire a termenului de răspuns pe care Comisia a acordat-o până la 25 decembrie 2024. Subiectul a prezentat răspunsuri și documente în termenul prelungit.
27. La 24 ianuarie 2025, Comisia a notificat subiectul că, pe baza informațiilor colectate și analizate, a constatat unele aspecte care generează dubii cu privire la corespunderea cu criteriile etice și financiare și a invitat-o să participe la o audiere publică la 6 februarie 2025. De asemenea, subiectul a

fost informat că raportul de evaluare poate conține și alte aspecte care au fost considerate în timpul evaluării.

28. În conformitate cu articolul 39 punctul (4) din Regulament, subiectul a solicitat și a primit acces la toate materialele din dosarul de evaluare la 31 ianuarie 2025. Subiectul a fost asistat de avocatul său în această procedură.
29. La 30 ianuarie 2025, subiectul a transmis Comisiei o cerere de desfășurare a audierii în ședință parțial închisă. Aceasta a susținut că problema nedeclarării dreptului de folosință asupra casei din Ialoveni se referă la aspecte ale vieții private a soțului și socrului său. În conformitate cu cererea subiectului pe baza articolului 16 alin. (3) din Legea nr. 252/2023, Comisia a decis să desfășoare o parte a audierii în ședință închisă, la care au participat subiectul și avocatul acesteia.
30. La 5 februarie 2025, subiectul a prezentat explicații și documente suplimentare. Comisia le-a inclus în dosarul de evaluare și a examinat relevanța lor în secțiunea „Analiza”.
31. La 6 februarie 2025, Comisia a organizat o audiere publică. În cadrul audierii, subiectul a reafirmat acuratețea răspunsurilor sale din declarația pentru ultimii cinci ani și din chestionarul de etică și a declarat că nu are corectări sau completări la răspunsurile oferite anterior.
32. Subiectul a fost asistat la audiere de avocatul Antuan Anton.
33. După audiere, la 21 martie 2025, subiectul a prezentat documente suplimentare. Comisia le-a inclus în dosarul de evaluare și a analizat relevanța acestora în secțiunea „Analiza”.

V. Analiza

34. În această secțiune sunt analizate faptele relevante și motivele care stau la baza concluziei Comisiei.
35. Pe baza informațiilor colectate, Comisia a analizat și, după caz, a solicitat subiectului clarificări suplimentare cu privire la aspectele care, în urma examinării inițiale, au ridicat dubii cu privire la respectarea criteriilor stabilite de lege:
 - a. potențiala proprietate *de facto* asupra proprietății din Ialoveni;
 - b. potențiala încălcare a regulilor de etică urmare a emiterii unor decizii de către subiect;
 - c. încălcarea regimului juridic al conflictelor de interese; și,

- d. implicarea în trei cauze care au condus la încălcări ale Convenției Europene a Drepturilor Omului.

A. Dubii care nu duc la nepromovare

• **Potențiala proprietate *de facto* asupra proprietății din Ialoveni**

36. Socrul subiectului a deținut un teren de pământ situat în Ialoveni din noiembrie 2000. Datele din satelit arată existența unei case pe teren, care nu a fost înregistrată oficial. În 2016, o investigație jurnalistică a relatat despre posibila proprietate *de facto* a subiectului asupra proprietății. ANI a inițiat și ulterior a încetat o investigație referitoare la aceeași proprietate.
37. Conform informațiilor furnizate de furnizorii de utilități (electricitate, gaz, apă), contractele au fost încheiate cu socrii subiectului. Totuși, semnăturile de pe acestea și datele de contact păreau a fi ale soțului subiectului. Acesta a semnat, de asemenea, contracte pentru internet și servicii de securitate. Camerele de supraveghere a traficului au înregistrat vehiculele soțului subiectului deplasându-se către și dinspre proprietatea din Ialoveni. Frecvența itinerariului zilnic din ultimele 3 luni indică faptul că subiectul și/sau soțul său păreau să se deplaseze aproape zilnic la și de la proprietatea din Ialoveni. Trecerea vehiculelor, înregistrată de camerele naționale de supraveghere a traficului (Serviciul tehnologii informaționale al Ministerului Afacerilor Interne), a identificat 85 de cazuri de deplasare în direcția spre sau dinspre proprietatea din Ialoveni - reprezentând un total de 43 de zile, conform datelor disponibile din ultimele 3 luni.
38. Subiectul a explicat că proprietatea a aparținut socrului său, care a decedat în decembrie 2022. Socrii au cumpărat terenul în 2000 și au construit treptat casa, care a devenit locuibilă în 2011, deși nu a fost niciodată ocupată permanent. Pe parcursul perioadei de evaluare (2012-2023), nu au fost efectuate lucrări de construcție sau îmbunătățiri ale casei. Litigiile cu vecinii privind delimitarea hotarelor au împiedicat înregistrarea acesteia. Subiectul a declarat că locuința a fost finanțată din economiile acumulate de socrii săi pe parcursul vieții, socrul a fost contabil și a lucrat în ciuda limitărilor de mobilitate, iar soacra a fost farmacistă.
39. La 5 februarie 2025, subiectul a prezentat explicații și documente suplimentare, menționând că soțul său a gestionat toate formalitățile administrative, inclusiv contractele de utilități, din cauza limitărilor de mobilitate ale socrului. Aceasta a reafirmat că locuiește într-un apartament în Chișinău, fapt susținut de declarațiile semnate ale vecinilor, și a precizat că se deplasa la locuința din Ialoveni doar atunci când socrii se aflau acolo.

De asemenea, a furnizat date de la o companie de pază, potrivit căreia casa este securizată pe timpul nopții ca un obiect închis și, în perioada septembrie - decembrie 2024, a fost deschisă rar și pentru intervale de timp determinate.

40. Comisia are în continuare dubii cu privire la proprietarul *de facto* al casei. Cu toate acestea, problema proprietății *de facto* este întotdeauna evaluată din perspectiva averii inexplicabile. Pentru orice atribuire a unei proprietăți *de facto*, este relevant dacă bunul achiziționat sau cheltuielile efectuate creează un sold negativ în perioada de evaluare (2012-2023). În acest caz, proprietatea a fost dobândită înainte de perioada de evaluare, iar în perioada analizată nu au fost efectuate lucrări de construcție sau îmbunătățiri. Prin urmare, având în vedere circumstanțele, această chestiune nu intră sub incidența mandatului Comisiei, potrivit articolul 11 alin. (3) din Legea nr. 252/2023.
41. Pe baza constatărilor de mai sus, Comisia concluzionează că dubiile privind posibila proprietate *de facto* a proprietății din Ialoveni sunt atenuate.

- **Potențiale încălcări de etică în legătură cu deciziile emise de subiect**

42. Comisia a primit mai multe petiții în care se contestau deciziile emise de subiect, sau care conțineau alegeri de manipulare tehnică a repartizării dosarelor prin intermediul PIGD. În urma analizei cauzelor, Comisia constată că, în general, acestea reflectă fie nemulțumiri față de soluțiile pronunțate, decât dovezi ale unei abateri etice, fie vizează decizii emise în afara perioadei de evaluare relevante de cinci ani. Totuși, două cauze au fost analizate suplimentar privind posibile încălcări de ordin etic.

Cauza Eximbank

43. Cauza implică Eximbank, care a acordat împrumuturi mai multor companii, garantate cu bunuri, inclusiv un teren deținut de SRL „S-C”. După ce debitorii au intrat în incapacitate de plată, Eximbank a vândut bunurile gajate (două clădiri și un teren) prin licitație către SRL „T.”, recuperând circa 73 milioane MDL.
44. Ulterior, Eximbank a acționat în judecată debitorii privind restul datoriei. Debitorii, inclusiv SRL „S-C”, au formulat cerere reconvențională, solicitând anularea licitației și despăgubiri (circa 104 milioane MDL), invocând subevaluarea terenului. În iulie 2019, o instanță a admis pretențiile Eximbank și a respins cererea reconvențională. Hotărârea a fost atacată cu apel de toate părțile, cu excepția Eximbank („prima cauză”).

45. Separat, în cadrul procedurii de insolabilitate a SRL „T.”, SRL „S-C” a înaintat aceeași pretenție de 104 milioane MDL. În februarie 2020, instanța a admis parțial cererea (aproximativ 76 milioane MDL), invocând existența unei fraude din partea Eximbank și SRL „T.”, care au fost considerate afiliate. Cererea a fost întemeiată pe o presupusă faptă ilicită comisă de Eximbank („a doua cauză”).
46. Eximbank nu a fost parte în procedura de insolabilitate și a încercat ulterior să conteste hotărârea, însă cererea sa de revizuire a fost respinsă. Eximbank a depus între timp o plângere la Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CtEDO), care este pendinte, invocând încălcarea dreptului la un proces echitabil și susținând că hotărârea pronunțată în procedura de insolabilitate îi lezează interesele legale.

Caravita Co SRL („cauza Caravita”)

47. Această cauză implică Caravita, o societate aflată în insolabilitate, care a scos la licitație 226 de hectare de teren agricol, adjudecate de „CVC E.” Totuși, fondatorul Caravita, V.R., a contestat rezultatele licitației în instanță. La 4 noiembrie 2019, V.R. a depus o contestație la judecătoria Anenii Noi, care a respins cererea la 16 noiembrie 2020. Ulterior, acesta a contestat hotărârea cu apel, iar Curtea de Apel a admis apelul spre examinare la 24 februarie 2021. Mai târziu, un alt complet al Curții de Apel a reînregistrat, din oficiu, apelul ca recurs, argumentând că licitația, fiind parte a executării silite, ar fi trebuit examinată printr-o încheiere, nu printr-o hotărâre.
48. Această reînregistrare a dus la redistribuirea cauzei unui alt complet, din care făcea parte și subiectul. Acest complet a anulat în cele din urmă atât hotărârea instanței de fond, cât și rezultatele licitației. Anularea s-a bazat pe constatarea că licitația nu a respectat cerințele legale. „CVC E.” a contestat ambele decizii în fața Curții Supreme de Justiție, invocând grave încălcări procedurale în cadrul procedurii de apel.
49. Curtea Supremă a admis recursul „CVC E.” la 3 noiembrie 2021, statuând că reînregistrarea cauzei de către Curtea de Apel nu avea temei legal și a constituit un abuz de procedură. Aceasta a criticat instanța pentru încălcarea drepturilor părților la un proces echitabil, a anulat deciziile Curții de Apel și a trimis cauza spre reexaminare. În urma reexaminării, Curtea de Apel a respins apelul lui V.R., iar Curtea Supremă a menținut această hotărâre definitivă, confirmând astfel legalitatea licitației.

Evaluarea Comisiei

50. În contextul cerințelor privind integritatea etică prevăzute la art. 11 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 252/2023, Curtea Constituțională a clarificat că termenul „încălcare gravă” stabilește un prag înalt pentru constatarea încălcărilor normelor de etică și deontologie aplicabile judecătorilor și procurorilor (Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 16 ianuarie 2025, § 185). De asemenea, Curtea a menționat că Comisia nu este competentă să se pronunțe asupra legalității hotărârilor emise de judecători.
51. Având în vedere probele prezentate de petiționari sau altfel obținute de Comisie, deși anumite decizii pronunțate de subiect ridică îngrijorări legitime — în special cu privire la nereguli procedurale și nerespectarea dispozițiilor legale obligatorii — Comisia consideră că aceste cauze indică mai degrabă erori profesionale sau deficiențe de performanță, decât o încălcare gravă a normelor de etică, astfel cum este prevăzut la art. 11 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 252/2023.
52. Prin urmare, deși aceste acțiuni pot fi examinate, eventual, prin intermediul unor mecanisme disciplinare, ele nu ating pragul necesar pentru a stabili o încălcare gravă a integrității etice în limitele mandatului Comisiei.

B. Dubii care duc la nepromovare

• Încălcarea regimului juridic al conflictelor de interese

53. În cadrul evaluării, Comisia a constatat că subiectul ar fi examinat anumite cauze cu încălcarea obligației de abținere. Aceasta pare să fi avut relații anterioare cu avocatul S.P., cu fostul procuror R.S. și cu soția unui judecător al cărui dosar l-a examinat.

Principii de drept

54. Potrivit articolului 11 alin. (2) lit. b) din Legea nr. 252/2023, un subiect nu întrunește criteriile de integritate etică dacă Comisia a stabilit că, în ultimii 10 ani, acesta a admis incompatibilități și conflicte de interese care afectează funcția deținută.
55. Așa cum s-a menționat deja în rapoartele anterioare ale Comisiei (de exemplu, Raportul *Ursachi* din 5 noiembrie 2024), în Hotărârea nr. 18 din 27 septembrie 2022, Curtea Constituțională a menționat că trebuie făcută o distincție între conflictele de interese ale judecătorilor care apar în activitatea administrativă (e.g., președintele unei instanțe) și cele în activitatea jurisdicțională.
56. Judecătorii trebuie să își îndeplinească atribuțiile funcționale cu imparțialitate și obiectivitate. În general, această obligație impune unui

judecător să se abțină de la examinarea unei cereri sau de la pronunțarea unei hotărâri dacă are un interes personal care influențează sau ar putea influența exercitarea imparțială și îndeplinirea obiectivă a atribuțiilor sale.

57. Potrivit articolului 50 alin. (1) lit. e) din Codul de procedură civilă, un judecător care examinează o cauză este recuzat dacă:

„are un interes personal, direct sau indirect, în soluționarea cauzei ori există alte împrejurări care pun la îndoială obiectivitatea și nepărtinirea lui.”

58. Articolul 52 alin. (1) din Codul de procedură civilă stipulează:

„ Dacă există temeiurile specificate la art.50 și 51, judecătorul, [...]sunt obligați să se abțină de la judecată.”

59. Potrivit articolului 4 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 178/2014 privind răspunderea disciplinară a judecătorilor, constituie o abatere disciplinară:

„nerespectarea intenționată sau din neglijență gravă a îndatoririi de a se abține atunci când judecătorul știe sau trebuia să știe că există una dintre circumstanțele prevăzute de lege pentru abținerea sa [...].”

60. Potrivit articolului 15 alin. (1) lit. a) și d) din Legea nr. 544/1995 privind statutul judecătorilor, judecătorii sunt obligați:

„ a) să fie imparțiali; d) să se abțină de la fapte care compromit cinstea și demnitatea de judecător sau care provoacă îndoieli față de obiectivitatea lor.”

61. Potrivit articolului 4 alineatele (4) și (5) din Codul de etică:

„Judecătorul se va abține de la luarea deciziilor, atunci când interesele sale, ale persoanelor înrudite prin sânge, adopție, afinitate, sau ale altor persoane care au legături apropiate cu familia sa, ar putea influența corectitudinea deciziilor.”

„Relațiile de familie și sociale ale judecătorului nu trebuie să influențeze hotărârile judecătorești pe care le adoptă în exercitarea atribuțiilor profesionale

62. Potrivit Comentariului Codului de etică:

„În cazul în care va descoperi un conflict de interese, sarcina lui (judecătorului) constă în dezvăluirea acestui fapt părților corespunzătoare, întreprinzând toate acțiunile necesare pentru a elimina conflictul de interese și/sau a se abține de la judecarea cauzei respective.”

63. Conform jurisprudenței CtEDO, existența dubiilor de părtinire trebuie să fie determinate pe baza: (1) unui test subiectiv, în cadrul căruia trebuie să se țină cont de convingerile personale și de comportamentul unui judecător, și

anume dacă judecătorul avea o prejudecată sau părtinire într-o anumită cauză; și, de asemenea, pe baza (2) unui test obiectiv, adică prin verificarea faptului dacă tribunalul în sine și, între alte aspecte, componența sa, au oferit garanții suficiente pentru a exclude orice îndoială legitimă cu privire la imparțialitatea sa.

64. Nu există o distincție clară între imparțialitatea subiectivă și cea obiectivă, deoarece comportamentul unui judecător poate nu numai să suscite îndoieli obiective cu privire la imparțialitate din punctul de vedere al observatorului obiectiv (test obiectiv), ci poate, de asemenea, să atingă problema convingerilor sale personale (test subiectiv) (*Ramos Nunes de Carvalho e Sá c. Portugaliei* [MC], 6 noiembrie 2018, § 145).
65. CtEDO a afirmat, de asemenea, că și aparențele pot avea o anumită importanță, iar justiția nu trebuie doar să fie făcută, ci și să se vadă că este făcută. Judecătorii ar trebui să respecte atât standardele testului subiectiv, cât și ale celui obiectiv de imparțialitate. Aparența de părtinire în cadrul testului obiectiv trebuie evaluată potrivit standardului observatorului obiectiv. O prietenie între un judecător și orice membru al publicului implicat într-o cauză sau o relație apropiată a unui judecător cu orice membru al publicului implicat într-o cauză ar putea da naștere unei temeri rezonabile de părtinire.
66. Standardele de mai sus servesc la promovarea încrederii pe care instanțele într-o societate democratică trebuie să o inspire publicului (*Castillo Algar c. Spaniei*, 28 octombrie 1998, § 45).
67. În funcție de circumstanțe, se poate considera că există o temere rezonabilă de părtinire dacă există o animozitate personală între judecător și un participant la caz.¹

Examinarea cauzelor cu implicarea lui S.P. - călătorii în vacanță și avocat

Circumstanțele de fapt

68. La 27 martie 2024, Procuratura Anticorupție (în continuare „PA”) a inițiat un proces penal împotriva subiectului. Aceasta s-a bazat pe o plângere depusă de angajații unei companii de turism, în care invocau săvârșirea unor fapte ilegale de către anumiți judecători ai Curții de Apel Centru. Plângerea susținea că, în primăvara-vara anului 2023, SRL „M.” a organizat tururi informative în Turcia pentru angajații companiilor de turism, în vederea

¹ Comentariul Principiilor de la Bangalore privind conduita judecătorilor, § 90.

promovării hotelurilor de pe litoralul Antalyei. Fiecare participant a achitat o taxă de 750 EUR. Petiționarii s-au declarat surprinși să vadă subiectul și familia sa în cadrul turului, afirmând că aceasta ar fi participat la excursii similare în mod repetat, timp de mai mulți ani, datorită relației sale cu avocata S.P., soția administratorului SRL „M.”. La 8 mai 2024, PA a emis o ordonanță de refuz în începerea urmăririi penale, concluzionând că circumstanțele cazului nu întrunesc elemente constitutive ale unei infracțiuni.

69. Potrivit informațiilor furnizate de SRL „M.” la solicitarea Comisiei, între 2019 și 2023, subiectul și familia sa au achiziționat servicii turistice de la această companie de 16 ori, inclusiv șase tururi informative, șase pachete turistice complete și patru achiziții de bilete de avion. Prețurile tururilor informative au variat între 12.500 și 14.500 MDL (650-750 EUR). A se vedea tabelul de mai jos.

Nr.	Data	Tip de vacanță	Preț / Persoane	Destinație	Cauzele examinate de subiect
1.	Iulie 2019/ 7 zile	Cazare/ Bilete de avion	85.000 MDL/ 3 pers.	Antalya	25 iunie 2020/ cauza privind moștenire a
2.	Septembrie 2020/ 10 zile	Cazare/ Bilete de avion	67.500 MDL/ 3 pers.	Antalya	
3.	Octombrie 2020/ 6 zile	Tur informativ	14.000 MDL/ 3 pers.	Antalya	
4.	Aprilie-Mai 2021/ 14 zile	Cazare/ Bilete de avion	38.336 MDL/ 2 pers.	Egipt/ Sharm El Sheikh,	
5.	August 2021	Bilete de avion	8.000 MDL/ 3 pers.	Antalya	
6.	Octombrie 2021/ 7 zile	Tur informativ	12.500 MDL/ 3 pers.	Antalya	
7.	Februarie 2022/ 5 zile	Cazare/Bilete de avion	36.000 MDL/ 2 pers.	Dubai	
8.	Aprilie 2022/ 2 zile	Cazare/ Bilete de avion	12.240 MDL/ 2 pers.	Cappadoci a (Turcia)	
9.	Aprilie 2022/ 14 zile	Cazare/ Bilete de avion	62.100 MDL/ 2 pers.	Egipt/ Sharm El Sheikh,	

10.	Mai 2022/ 7 zile	Tur informativ	10.000 MDL/ 2 pers.	Antalya	3 mai 2022/
11.	August 2022	Bilete de avion	14.500 MDL/ 3 pers.	Antalya	Încheiere privind întoarcere a apelului
12.	Aprilie 2023	Bilete de avion	22.000 MDL/ 3 pers.	Egipt/ Hurghada	
13.	Mai 2023/ 7 zile	Tur informativ	12.000 MDL/ 2 pers.	Antalya	
14.	August 2023	Bilete de avion	15.000 MDL/ 3 pers.	Antalya	
15.	Octombrie 2023/ 7 zile	Tur informativ	14.500 MDL/ 3 pers.	Antalya	
16.	Decembrie 2023/ 7 zile	Tur informativ	14.000 MDL/ 3 pers.	Egipt Hurghada	

70. SRL „M.” a explicat, de asemenea, că tururile informative au scopul de a prezenta participanților destinații turistice, facilități și servicii oferite de o anumită regiune, astfel încât aceștia să poată evalua oportunitățile turistice pentru viitoare colaborări, activități de promovare, vânzări sau agrement. Aceste tururi sunt, de regulă, destinate profesioniștilor din industria turismului, agențiilor de turism, jurnaliștilor sau potențialilor turiști, cu scopul de a crește volumul vânzărilor.
71. Participanții pot fi selectați fie pe baza unei invitații directe din partea organizatorilor, fie printr-un proces de aplicare, în cadrul căruia trebuie să demonstreze interesul și relevanța participării lor. Un alt criteriu de selecție poate fi numărul de clienți atrași în trecut.
72. Aceste tururi se deosebesc de vacanțele rezervate de clienți, deoarece au un caracter promoțional, sunt adesea gratuite sau implică costuri reduse pentru participanți și urmăresc creșterea gradului de informare, nu oferirea unor experiențe de agrement personalizate. Prin contrast, vacanțele rezervate în baza unui voucher turistic sunt achitate de client și adaptate preferințelor sale de recreere.
73. Potrivit Poliției de Frontieră și materialelor din procesul penal, subiectul și S.P. au avut nouă călătorii comune figurând ca pasageri pe aceeași rută de

zbor, către aceeași destinație. Prima călătorie comună identificată de Comisie a fost în Turcia (Antalya), în octombrie 2020.

74. Conform Sistemului Integrat de Gestionare a Dosarelor (PIGD), în perioada 2014-2022, subiectul a examinat șase cauze în care era implicată SRL „M.” sau S.P. Trei cauze au fost examinate pe fond, iar în celelalte trei, subiectul a emis încheieri de restituire a cererilor de chemare în judecată.
75. Patru cauze au fost examinate înainte de 2018, anul în care, potrivit subiectului, soțul său a cunoscut administratorul SRL „M.”. Deoarece Comisia nu a putut stabili că relația dintre familia subiectului și SRL „M.” a început înainte de 2018, aceste cauze nu au fost luate în considerare. Cauzele examinate sunt enumerate mai jos.
 - a) Într-o cauză privind drepturile succesoriale, S.P. a solicitat constatarea nulității parțiale a testamentului tatălui său și recunoașterea unei cote de $\frac{3}{4}$ din cinci bunuri imobile situate în raionul Șoldănești. Instanța de fond a respins cererea. La 25 iunie 2020, Curtea de Apel, subiectul fiind președinte al completului, a admis apelul lui S.P. și a anulat hotărârea instanței de fond. Unul din judecători a formulat o opinie separată în favoarea soluției instanței de fond.
 - b) Într-o cauză privind recuperarea unei datorii, S.P. a reprezentat creditorul, o Asociație de Coproprietari în Condominiu, într-un proces împotriva debitorului A.C. La 3 mai 2022, Curtea de Apel, cu participarea subiectului în complet, a dispus restituirea apelului formulat de A.C. din cauza lipsei dovezii achitării taxei de stat și a nedeunerii apelului motivat.
76. Comisia a întrebat subiectul despre achiziționarea tururilor informative de la SRL „M.” și despre relația sa cu S.P. În a doua rundă de întrebări, subiectul a declarat că soțul său îl cunoaște pe V.B., administratorul SRL „M.”, din 2018. Aceasta a explicat că ofertele pentru tururile informative au fost primite de soțul său prin aplicația Viber, deoarece erau clienți anteriori ai companiei. Prețurile reduse se datorau faptului că tururile aveau loc în afara sezonului turistic.
77. În a treia rundă de întrebări, subiectul a declarat că nu îl cunoaște personal nici pe administratorul SRL „M.”, nici pe S.P. Aceasta a subliniat că simpla prezența pe același zbor nu înseamnă că au călătorit împreună. Tururile informative includeau aproximativ 40 de participanți.
78. Înainte de audiere, subiectul a depus explicații suplimentare, reiterând că nu are nicio relație cu S.P. Aceasta a menționat că prețurile pentru tururile

informative erau conforme practicii de pe piață. În ceea ce privește implicarea sa în cauza succesorală (a se vedea § 75), aceasta a precizat că decizia a fost conformă legii. De asemenea, a susținut că simpla utilizare comună a unui mijloc de transport public nu constituie motiv de abținere potrivit Codului de procedură civilă. Subiectul a reiterat aceste declarații în cadrul audierii.

Constatările Comisiei

79. Comisia constată că tururile informative sunt, de obicei, destinate agențiilor de turism, jurnaliștilor sau influencerilor - persoane capabile să promoveze hoteluri sau alte afaceri în domeniul turismului. Subiectul a prezentat însă o declarație din partea SRL „M.” conform căreia aceste tururi au fost oferite și clienților obișnuiți. Nu este clar de ce o agenție de turism ar vinde pachete turistice la un preț redus unor persoane de la care nu se așteaptă promovarea destinațiilor turistice.
80. După 2018, familia subiectului a achiziționat 16 pachete turistice de la SRL „M.”. Șase dintre aceste pachete, erau pentru tururi informative, la prețuri mai mici decât cele ale pachetelor turistice standard. Subiectul a susținut că familia sa a fost invitată la aceste tururi informative deoarece erau clienți obișnuiți ai companiei. Cu toate acestea, Comisia observă că, anterior primului tur informativ din octombrie 2020, familia subiectului efectuase doar două vacanțe obișnuite cu această companie. Mai mult, după aprilie 2022, nu au mai achiziționat pachete pentru vacanțe obișnuite, însă au beneficiat de patru tururi informative suplimentare. În plus, cinci dintre tururile informative au avut aceeași destinație: Antalya. Dacă scopul declarat al unui tur informativ este de a familiariza participanții cu o destinație turistică, nu este clar de ce o companie de turism ar invita un așa-numit client „fidel” la cinci astfel de tururi în aceeași locație. Este de remarcat că cel mai recent tur informativ, din decembrie 2023, a fost către Hurghada, Egipt — o destinație pe care subiectul și familia sa o vizitaseră deja cu șase luni înainte, în aprilie 2023 (vezi § 69).
81. În toate cele șase tururi informative, subiectul și S.P. au călătorit împreună, fiind pasagere ale acelorași zboruri dus-întors. Mai mult, într-un tur non-informativ (vacanță obișnuită), au împărțit, de asemenea, atât zborul de plecare, cât și cel de întoarcere. În alte două tururi non-informative, au călătorit cu același zbor pe o direcție a călătoriei. Având în vedere numărul de călătorii și faptul că tururile informative aveau cel mult 40 de persoane, Comisia notează că este posibil ca subiectul să fi interacționat cu S.P. mai mult decât simpla co-prezență în transportul public.

82. În cauza privind recuperarea datoriei, subiectul a dispus restituirea cererii de apel introdusă împotriva clientului lui S.P. În cauza succesorală, subiectul a pronunțat o hotărâre pe fond, favorabilă lui S.P. În iunie 2020, la momentul pronunțării deciziei, soțul subiectului îl cunoștea deja pe administratorul companiei, iar familia subiectului călătorise anterior folosind serviciile acesteia. La data deciziei, pachetul turistic pentru primul tur informativ programat în octombrie 2020 fusese deja achiziționat.
83. Utilizarea repetată a tururilor informative oferite de SRL „M.” ridică probleme etice. Judecătorul are obligația de a evalua dacă acceptarea unor servicii la preț redus ar putea fi percepută ca o favoare (Raportul *Ursachi*, §§ 145-147). Beneficiind de astfel de servicii, în timp ce soluționa concomitent cauze cu implicarea lui S.P., se creează o aparență obiectivă a unui schimb de favoruri. Faptul că serviciile au fost achiziționate de soțul subiectului nu o exonerează de obligația de a evita chiar și aparența unui conflict de interese sau a unui *quid pro quo*. Chiar și în absența unor dovezi clare ale unui schimb intenționat, simpla aparență a unei astfel de tranzacții poate submina grav încrederea publicului în imparțialitatea sistemului judiciar.

Examinarea cauzelor cu implicarea lui R.S. - fost procuror care a investigat subiectul

Circumstanțele de fapt

84. La 5 iunie 2024, Comisia a primit o petiție din partea lui R.S. Acesta susținea că subiectul și-a încălcat obligația de abținere în două cauze în care era implicat. Acesta a declarat că, în iunie 2015, a fost procurorul responsabil de urmărirea penală inițiată împotriva subiectului.
85. Urmărirea penală din 2015 a fost inițiată de Procurorul General împotriva subiectului și a altor patru judecători. Cauza a fost pornită pe baza suspiciunii de pronunțare a unei hotărâri contrare legii și de falsificare a documentelor publice² (articolele 307 alin. (1) și 332 alin. (2) din Codul penal). R.S. a recunoscut subiectul în calitate de bănuț. În ianuarie 2016, R.S. a dispus încetarea urmăririi penale din cauza unei erori procedurale

² Cauza a vizat un litigiu privind retragerea drepturilor părintești. Curtea de Apel (cu subiectul în calitate de președinte al completului) a respins apelul în urma deliberărilor. Cu toate acestea, decizia motivată a indicat că apelul a fost admis, în ciuda motivării care susținea respingerea. Ulterior, completul a emis o hotărâre prin care se presupune că a corectat eroarea, dar se pare că nu în conformitate cu procedura adecvată. Curtea Supremă de Justiție a sesizat Consiliul Superior al Magistraturii.

(subiectul nu a fost informată cu privire la prelungirea statutului de bănuit în termenul legal).

86. Ulterior, subiectul a depus două cereri de chemare în judecată împotriva lui R.S. și a Consiliului Superior al Procurorilor. Prima cerere a avut ca obiect solicitarea de informații, prin care subiectul i-a cerut lui R.S. să dezvăluie cine a făcut presiuni să-i mențină statutul de bănuit. Curtea de Apel Bălți a respins cererea în anul 2016.
87. A doua cerere a fost formulată în temeiul Legii nr. 1545/1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești. Cererea a fost depusă împotriva Ministerului Justiției, Procuraturii Generale, Consiliului Superior al Magistraturii și împotriva lui R.S. La 12 februarie 2025, instanța de fond a admis cererea și i-a acordat subiectului 500.000 MDL cu titlu de prejudiciu moral³.
88. Potrivit petiției și informațiilor din PIGD, subiectul a examinat două cauze în care era implicat R.S.
 - a. Într-o cauză intentată de R.S. împotriva Ministerului Justiției, în temeiul Legii nr. 87/2011 (privind durata excesivă a urmăririi penale), instanța de fond a respins cererea la 2 august 2023. R.S. a declarat apel, iar la 7 februarie 2024, cauza a fost repartizată unui complet din care făcea parte și subiectul. La 5 martie 2024, R.S. a depus o cerere de recuzare a subiectului, care a fost respinsă de un alt complet la 12 martie 2024.
 - b. Într-o cauză de defăimare inițiată de R.S. împotriva unui post de televiziune, referitoare la un reportaj presupus defăimător, instanța de fond a respins cererea la 15 septembrie 2023. R.S. a declarat apel. La 22 ianuarie 2024, Curtea de Apel a admis apelul spre examinare și a stabilit ședința pentru 26 martie 2024, cu subiectul în calitate de membru al completului. La ședință, R.S. a fost absent și nu știa că subiectul făcea parte din complet. Nici reprezentantul său nu era informat despre relația anterioară dintre cei doi și, prin urmare, nu a solicitat recuzarea subiectului. Prin decizia din 26 martie 2024, cererea lui R.S. a fost respinsă.

³ https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/6922997f-1dfc-41d0-b592-02d06b12f3e1

89. Comisia a întrebat subiectul dacă a declarat abținere în a doua cauză. În răspunsul la prima rundă de întrebări, subiectul a declarat că nu existau temeuri pentru abținere și a prezentat încheierea din 12 martie 2024, prin care cererea de recuzare a fost respinsă în prima cauză.
90. Înainte de audiere, subiectul a depus explicații suplimentare, reiterând afirmațiile anterioare. În cadrul audierii, a susținut în continuare că nu existau motive de abținere, deoarece nu avea un interes personal în cauză. De asemenea, a declarat că relația sa cu R.S. nu era una ostilă și a subliniat că un judecător are obligația de a acționa în mod independent și imparțial.

Constatările Comisiei

91. Comisia observă că o simplă relație profesională între un judecător și o parte nu este, în sine, suficientă pentru a genera îndoieli cu privire la imparțialitatea judecătorului. Totuși, în prezenta cauză, relația dintre subiect și R.S. era mai mult decât o interacțiune profesională. Aceasta a fost o relație între un procuror și un suspect într-o cauză penală, un context inerent adversarial.
92. Pe lângă relația procuror-bănuț, subiectul a inițiat două acțiuni judiciare inclusiv împotriva lui R.S. - una respinsă în 2016, iar cealaltă admisă în 2025. În a doua cauză, instanța de fond i-a acordat subiectului 500.000 MDL cu titlu de despăgubiri pentru prejudiciul moral cauzat de acțiunile ilegale ale organelor de urmărire penală și ale procuraturii ca urmare a urmăririi penale ilegale.
93. În cauza *Tocono și Profesorii Prometeiști c. Moldovei* (nr. 32263/03, 26/06/2007), CtEDO a reținut că exmatricularea fiului unui judecător de la școala reclamantului a creat un dubiu rezonabil cu privire la imparțialitatea judecătorului. Așa cum s-a stabilit în cauza *Micallef c. Maltei* (§ 98, nr. 17056/06, 15/10/2009) și s-a reafirmat în cauza *Deli c. Republicii Moldova* (§ 36, nr. 42010/06, 22/10/2019), justiția nu trebuie doar să fie înfăptuită, ci și să se vadă ca fiind înfăptuită. Percepția imparțialității este crucială și, deși opinia părții implicate nu este decisivă, aceasta rămâne totuși un factor relevant.
94. În acest context, R.S. și-a exprimat îndoielile cu privire la imparțialitatea subiectului, având temeri că relația lor anterioară, de natură adversarială, ar putea conduce la părtinire. În consecință, acesta a depus o cerere de recuzare, pe care Curtea de Apel a respins-o la 12 martie 2024. Totuși, subiectul era deja obligat să declare abținere la ședința din 22 ianuarie 2024. La acel moment, aceasta nu putea ști că R.S. va depune ulterior o cerere de recuzare sau că aceasta va fi respinsă.

95. Mai mult, în cadrul ședinței din 26 martie 2024, R.S. a fost absent, iar reprezentantul său nu avea cunoștință despre relația lor anterioară. Respingerea cererii de recuzare la data de 12 martie 2024, într-o cauză separată, nu exonera subiectul de obligația de a dezvălui relația anterioară cu R.S. în cadrul prezentei proceduri.
96. Potrivit art. 52 alin. (3) din Codul de procedură civilă, în cazul în care motivele de recuzare devin cunoscute după începerea examinării în fond a cauzei, judecătorul are obligația legală de a le aduce la cunoștința părților. Această obligație asigură posibilitatea de a aborda orice potențial conflict de interese, garantând astfel imparțialitatea justiției.
97. În conformitate cu art. 52 alin. (5) din același Cod, interdicția privind formularea repetată a cererii de recuzare se aplică exclusiv în cadrul aceleiași cauze. Această interdicție nu se extinde la proceduri separate, chiar dacă acestea implică aceleași părți și același judecător. Acest aspect este deosebit de relevant, având în vedere că ședința din 26 martie 2024 a vizat examinarea în fond a cauzei și s-a încheiat cu o respingere definitivă.
98. Referitor la prima cauză, R.S. a depus o cerere de recuzare la 5 martie 2024, însă cauza fusese repartizată completului, din care făcea parte subiectul, la 7 februarie 2024. Respingerea ulterioară a cererii nu înlătură obligația subiectului de a declara abținerea în ședința din 7 februarie 2024.
99. Soluția pronunțată pe cauză este relevantă, însă nu determină dacă subiectul ar fi trebuit să se abțină. Aspectul esențial este dacă un observator obiectiv ar concluziona că urmărirea penală anterioară a subiectului de către R.S. ar putea pune sub semnul întrebării obiectivitatea și imparțialitatea acesteia.
100. La 5 februarie 2025, R.S. a transmis un e-mail Comisiei, prin care a informat că își retrage sesizarea împotriva subiectului cu privire la omisiunea acesteia de a se abține. Acesta a explicat că, la momentul depunerii plângerii, nu cunoștea toate circumstanțele cauzei, în special faptul că cererea de recuzare din prima cauză fusese respinsă.
101. Comisia subliniază că procedura de evaluare nu este o procedură penală, în care retragerea plângerii de către victimă poate duce la încetarea urmăririi penale. Retragerea petiției de către R.S. nu are niciun impact asupra evaluării integrității etice a subiectului, deoarece nu modifică substanța conduitei acesteia din trecut.
102. Având în vedere cele menționate mai sus, Comisia concluzionează că subiectul nu și-a respectat obligația de abținere în cadrul ședinței din 22 ianuarie 2024 și 7 februarie 2024. În plus, aceasta nu a informat părțile despre

relația sa de natură adversarială și litigioasă cu R.S. în cadrul ședinței din 26 martie 2024.

Examinarea cauzei cu implicarea lui G.B. - judecător și soțul unei cunoștințe apropiate a subiectului

Circumstanțele de fapt

103. La 26 iunie 2023, V.G., judecătoare la o instanță de fond, a sunat subiectul, de două ori, în legătură cu o cauză în care era implicat soțul acesteia, G.B. Primul apel a avut loc în intervalul de timp 8:39-8:42 și al doilea apel, 11:10-11:12. Întrucât V.G. era sub urmărire penală, convorbirea a fost interceptată și înregistrată. Această interceptare a stat la baza inițierii unui proces penal împotriva subiectului. Cauza viza suspiciunea emiterii unei hotărâri contrare legii ca urmare a unei influențe necorespunzătoare.
104. În rezumat, potrivit transcrierii integrale a convorbirii, V.G. a întrebat subiectul despre o cerere de revizuire formulată de Primăria municipiului Chișinău într-o cauză în care era implicat soțul său.
105. Subiectul a întrebat dacă dosarul i-a fost distribuit ei sau colegilor săi și când este programată ședința. Când V.G. a spus că ședința era fixată în aceeași zi, subiectul a remarcat că este puțin probabil, deoarece Curtea de Apel are zile prestabilite pentru examinarea apelurilor și a revizuirilor. V.G. a explicat că este indicat că ședința va avea loc fără participarea părților. Subiectul i-a spus lui V.G. că va verifica și va clarifica situația. De asemenea, în timpul convorbirii, V.G. a menționat că executorul judecătoresc în această cauză este A.B. și a comentat că persoana care a depus cererea este „olecuță aiurită”. Subiectul a asigurat-o pe V.G. să nu își facă griji și că va clarifica situația. Tonul discuției sugerează o relație apropiată între subiect și V.G., după cum indică limbajul afectuos și utilizarea diminutivelor.
106. La 27 iunie 2023, Curtea de Apel Chișinău, (cu participarea subiectului în calitate de președinte al completului), a declarat inadmisibilă cererea de revizuire. Decizia a fost favorabilă soțului lui V.G.⁴

⁴ Litigiul inițial se referea la obligația Consiliului municipal Chișinău de a atribui lui G.B. și familiei sale un teren în Chișinău, pentru construirea casei de locuit, în conformitate cu dispozițiile articolului 11 din Codul funciar. Municipiul Chișinău a depus o cerere de chemare în judecată împotriva deciziei executorului judecătoresc de executare a deciziei menționate mai sus. Prima instanță a emis o încheiere de restituire a cererii de chemare în judecată. Cererea de revizuire a fost introdusă împotriva încheierii de restituire a cererii de chemare în judecată.

107. La 30 iulie 2024, PA a înregistrat un proces penal privind presupuse fapte ilegale comise de subiect, și anume pronunțarea unei hotărâri contrare legii (articolul 307 din Codul penal).
108. La 13 septembrie 2024, procurorul a emis o ordonanță de refuz în începerea urmăririi penale. Potrivit ordonanței, pretinsa infracțiune vizează pronunțarea unei hotărâri contrare legii. Cu toate acestea, în speță, decizia nu pare a fi ilegală.
109. Totodată, în ordonanță se menționează că există indicii privind exercitarea unei influențe necorespunzătoare asupra unui judecător și că este necesară sesizarea Consiliului Superior al Magistraturii. Potrivit surselor publice, în urma sesizărilor PA, Inspekția Judiciară, după finalizarea investigației disciplinare, a constatat că în acțiunile subiectului, ale lui V.G. și ale unui al treilea judecător, sunt întrunite elementele unei abateri disciplinare.⁵
110. Potrivit răspunsului Curții de Apel din 5 decembrie 2024 și a Consiliului Superior al Magistraturii din 17 ianuarie 2025, subiectul nu a denunțat și nici nu a comunicat în alt mod despre exercitarea unei influențe necorespunzătoare în perioada activității sale la Curtea de Apel Chișinău.
111. În a treia rundă de întrebări, subiectul a declarat că convorbirea interceptată nu a implicat vreo referire la adoptarea unei decizii favorabile. În schimb, conversația s-a concentrat exclusiv pe clarificarea datei ședinței, pe care a susținut că nu o cunoștea la acel moment.
112. Subiectul a informat, de asemenea, Comisia că a depus o plângere împotriva procurorului, susținând că transcrierea furnizată Comisiei era incompletă și că anumite propoziții au fost scoase din context. În susținerea afirmațiilor sale, subiectul a prezentat transcrierea completă a conversației din 26 iunie 2023, obținută de la PA.
113. Subiectul a susținut că a răspuns apelului lui V.G. deoarece nu cunoștea subiectul discuției, invocând motive de etică și colegialitate. În opinia sa, transcrierea nu ar fi relevat nicio influență necorespunzătoare și nicio solicitare privind pronunțarea unei hotărâri favorabile soțului lui V.G.
114. De asemenea, subiectul a declarat că hotărârea prin care cererea de revizuire a fost declarată inadmisibilă a fost emisă în conformitate cu legea. O cerere de revizuire poate fi introdusă doar împotriva hotărârilor și deciziilor

⁵ <https://procuratura.md/anticoruptie/en/comunicate/comunicate-de-presa/trei-judecatori-cercetati-disciplinar-urma-sesizarii-de-catre>

pronunțate pe fondul cauzei, nu și împotriva încheierilor procedurale, cum era cazul de față.

115. În cadrul audierii, Comisia a întrebat subiectul de ce nu a declarat abținere în ședința din 27 iunie 2023. Subiectul a răspuns că declarațiile de abținere se aplică doar în cauzele judecate pe fond, nu și în cele în care sunt examinate exclusiv aspecte procedurale.
116. După audiere, la 21 martie 2025, subiectul a depus explicații suplimentare. Aceasta a reiterat că discuția dintre ea și V.G. nu a constituit o influență necorespunzătoare. Aceasta a afirmat că influența necorespunzătoare se referă la ingerințe în activitatea profesională manifestate prin presiuni, amenințări sau solicitări. În convorbirea telefonică dintre ea și V.G. nu a existat nimic de acest fel și nici nu au fost promise beneficii, favoruri. A precizat că expresia „am să clarific” se referea la data ședinței.
117. De asemenea, subiectul a menționat că exista o practică judiciară bine stabilită cu privire la această chestiune juridică (cereri de revizuire împotriva încheierilor), astfel că o eventuală influență necorespunzătoare nu ar fi putut afecta soluția pronunțată.
118. Subiectul a depus și un *amicus curiae* privind influența necorespunzătoare, elaborat de dna Cristina Ciubotaru, despre care se menționează că este autoarea și coautoarea, printre altele, a Legii nr. 325/2013 privind evaluarea integrității instituționale și a Ghidului de integritate pentru judecători. Potrivit *amicus curiae*, influența necorespunzătoare există atunci când sunt întrunite mai multe criterii. Primul este că conținutul comunicării trebuie să reprezinte o ingerință, manifestată sub forma unei amenințări, presiuni sau solicitări.
119. *Amicus curiae* mai menționează că subiectul a acceptat apelul deoarece nu știa că V.G. o contacta în calitate de terță parte într-o cauză. Ea a presupus că V.G. o suna în calitate de colegă de la o instanță inferioară, solicitând o consultație. Din conversație nu reiese nicio formă de amenințare, presiune sau solicitare din partea lui V.G. Mai mult, V.G. nu a menționat că soțul ei era implicat în cauză. În plus, există o jurisprudență bine stabilită cu privire la acest tip de caz și era clar că solicitarea (dacă ar fi existat) ar fi fost inadmisibilă.
120. În concluzie, potrivit *amicus curiae*, subiectul nu avea obligația de a depune un raport scris, întrucât nu a existat o influență necorespunzătoare. Astfel, acțiunile lui V.G. ar putea fi considerate, cel mult, o tentativă inițială de influențare necorespunzătoare, pe care a abandonat-o pe parcurs. În orice

caz, acțiunile subiectului nu întrunesc elementele constitutive ale unei infracțiuni și nici nu pot fi considerate o formă de influență necorespunzătoare.

Constatările Comisiei

121. Potrivit articolului 8 alin. (3¹) din Legea nr. 544/1995 privind statutul judecătorului, comunicarea *ex parte* este interzisă:

„Este interzisă comunicarea judecătorilor cu participanții la proces sau cu alte persoane, inclusiv cu persoane cu funcții de demnitate publică, dacă o astfel de comunicare este legată de dosarul aflat în procedura judecătorească și are loc în alt mod decât cel prevăzut de regulile de procedură. Comunicarea este interzisă din momentul de înregistrare a dosarului în instanța de judecată și până la emiterea hotărârii irevocabile privind dosarul. Orice comunicare în afara ședințelor de judecată se face în scris și se anexează obligatoriu la dosar.”

122. De asemenea, articolul 15 alin. (2) din aceeași lege impune judecătorilor obligația de a raporta orice comunicare interzisă sau tentativă de comunicare:

„În cazul în care a fost admisă comunicarea sau tentativa de comunicare interzisă a unui participant la proces sau a altor persoane, inclusiv a persoanelor cu funcții de demnitate publică, cu judecătorul în circumstanțele prevăzute la art.8 alin.(3¹), judecătorul este obligat să informeze în scris, în aceeași zi, Consiliul Superior al Magistraturii despre producerea acestui fapt.”

123. Potrivit articolului 3 din Legea nr. 82/2017, influența necorespunzătoare este definită ca:

„imixtiune în activitatea profesională a agentului public din partea terțelor persoane, manifestată prin presiuni, amenințări sau rugăminți, în vederea determinării acestuia să își desfășoare activitatea profesională într-un mod anumit, atunci când imixtiunea dată este ilegală și nu este însoțită de promisiunea, oferirea sau darea, personal sau prin mijlocitor, de bunuri, servicii, privilegii sau avantaje sub orice formă, ce nu i se cuvin (nu întrunește elementele unei infracțiuni).”

124. Conform articolului 17 alin. (3) din Legea nr. 82/2017, agentul public supus influenței necorespunzătoare este obligat:

- să respingă expres influența necorespunzătoare;
- să desfășoare în mod legal activitatea pentru care a intervenit influența necorespunzătoare;
- în cazul imposibilității de a respinge expres influența necorespunzătoare și a afectării activității sale profesionale drept urmare a acesteia, să depună un

denunț scris, în termen de 3 zile lucrătoare, la persoana responsabilă din cadrul entității publice, desemnată de conducător, despre exercitarea influenței necorespunzătoare;

125. Comisia constată că V.G. a contactat subiectul telefonic de două ori în legătură cu o cauză în care era implicat soțul său și care se afla pe rolul completului prezidat de subiect. Deși este posibil ca, în timpul primului apel, subiectul să nu fi realizat că V.G. o contacta în legătură cu cauza soțului ei, acest lucru nu mai era valabil în cazul celui de-al doilea apel.
126. Afirmatia potrivit căreia subiectul și V.G. aveau doar o relație profesională, iar V.G. a folosit un ton afectuos din recunoștință pentru o consultație anterioară, este contrazisă de salutul subiectului: „Salut, puiu”. Acestea au încheiat conversația cu „pupici”. Mai mult, absența unei presiuni formale sau a unor solicitări explicite nu înseamnă că nu a existat o influență necorespunzătoare. Natura relației și contextul comunicării pot fi în continuare percepute ca exercitând o astfel de influență.
127. Argumentul invocat de subiect, potrivit căruia nu ar fi existat o influență necorespunzătoare întrucât V.G. nu i-ar fi promis favoruri sau beneficii, nu este pertinent. Potrivit articolului 3 din Legea nr. 82/2017, influență necorespunzătoare este imixtiunea care nu este însoțită de promisiunea, oferirea sau darea de bunuri, servicii, privilegii sau avantaje, indiferent de forma acestora. În caz contrar, fapta ar putea întruni elementele constitutive ale unei infracțiuni, cum ar fi coruperea pasivă sau traficul de influență.
128. Subiectul a susținut că discuția nu a constituit o influență necorespunzătoare, ci o simplă solicitare de informare cu privire la data ședinței. Totuși, transcrierea conversației arată că V.G. cunoștea deja data ședinței și faptul că dosarul fusese repartizat subiectului. În plus, V.G. avea citația și a menționat în mod explicit că ședința urma să aibă loc fără participarea părților. Faptul că subiectul nu cunoștea data ședinței nu anulează intenția lui V.G.
129. Afirmatia conform căreia subiectul nu știa că dosarul îl viza pe soțul lui V.G. (așa cum se susține în *amicus curiae*) este, de asemenea, contrazisă de transcrierea conversației. V.G. i-a spus subiectului că are o cauză de revizuire care îl implică pe soțul ei și Primăria municipiului Chișinău. De asemenea, i-a comunicat că dosarul era programat pentru examinare chiar în ziua respectivă, pe 26. Subiectul a răspuns că acest lucru este puțin probabil, deoarece Curtea de Apel are zile prestabilite pentru apeluri și revizuri, și că este posibil să fie o eroare. A spus că va verifica și va reveni cu un apel. V.G. a menționat și numele executorului care se ocupa de dosar și a comentat că persoana care a depus cererea era „olecuță aiurit(ă)”.

130. Subiectul a susținut că decizia luată în acest caz a fost conformă cu legea. Comisia reține, însă, că problema centrală nu este legalitatea hotărârii, ci dacă comunicarea și lipsa de reacție ulterioară au încălcat dispozițiile legale menționate anterior. Articolul 307 din Codul penal vizează pronunțarea unor hotărâri contrare legii, ceea ce reprezintă o problemă juridică distinctă față de comunicările *ex parte* și influențele necorespunzătoare. PA a confirmat că hotărârea în sine nu a fost contrară legii, ceea ce întărește distincția dintre conduita judiciară și legalitatea soluției adoptate.
131. Interdicția privind comunicarea *ex parte* și influența necorespunzătoare se aplică indiferent dacă decizia judiciară finală este sau nu conformă legii. Interdicția comunicării *ex parte* urmărește să prevină orice aparență de părtinire, favoritism sau influență externă asupra judecătorului. Chiar dacă un judecător nu își modifică decizia în urma unei comunicări externe, astfel de interacțiuni pot crea o aparență de lipsă de imparțialitate, subminând încrederea publicului în sistemul de justiție. Neînlăturarea influenței necorespunzătoare sau neîndeplinirea obligației de a raporta comunicările interzise slăbește integritatea procesului judiciar.
132. Prin urmare, Comisia constată că subiectul a purtat o comunicare interzisă cu soția unei părți dintr-o cauză aflată pe rol, încălcând articolul 8 alin. (3)¹ din Legea nr. 544/1995. Subiectul nu a respins în mod expres influența exercitată de V.G. și nici nu a depus un raport în termen de trei zile lucrătoare, încălcând articolul 17 alin. (3) din Legea nr. 82/2017. De asemenea, subiectul nu a informat Consiliul Superior al Magistraturii despre comunicare, contrar art. 15 alin. (2) din Legea nr. 544/1995.
133. Aceste încălcări cumulative reflectă o nerespectare vădită a obligațiilor judiciare fundamentale și a standardelor etice și se încadrează în sfera unei încălcări grave a normelor etice, astfel cum este definită la articolul 11 alin. (2) litera a) din Legea nr. 252/2023.
134. În cele din urmă, subiectul a avut, de asemenea, posibilitatea de a declara abținere de la examinarea cauzei în ședința din 27 iunie 2023, însă nu a făcut acest lucru. În cadrul audierii, subiectul a susținut că declarațiile de abținere nu sunt aplicabile în cauzele în care nu se examinează fondul.
135. Potrivit opiniei consultative a Curții Supreme de Justiție privind declarațiile de abținere, procesul civil începe prin adresarea persoanei în instanța de judecată⁶. Procesul civil pentru reclamant începe odată cu depunerea în

⁶ https://jurisprudenta.csj.md/search_rec_csj.php?id=165

instanță a cererii de chemare în judecată, iar judecătorul intervine în acest proces imediat cum a primit, prin intermediul PIGD, cererea respectivă de chemare în judecată. Dacă se constată temeiurile prevăzute de lege, judecătorul are obligația de a se abține de la judecată atât în etapa de pregătire a cauzei pentru dezbateri judiciare, cât și în etapa de intentare a acțiunii, începând cu ziua primirii, prin intermediul PIGD, a cererii de chemare în judecată.

136. În consecință, subiectul nu a respectat prevederile articolului 50 alin. (1) lit. e) și ale articolului 52 alin. (1) din Codul de procedură civilă. Aceste dispoziții prevăd obligația judecătorului de a se abține de la soluționarea unei cauze dacă are un interes personal, direct sau indirect în soluționarea acesteia sau dacă există alte circumstanțe care pot ridica dubii privind imparțialitatea și obiectivitatea sa.

Concluzie

137. Evaluarea acțiunilor și inacțiunilor subiectului relevă un tipar constant de examinare și soluționare a cauzelor care implicau persoane cu care a avut interacțiuni apropiate anterioare. În ciuda acestor circumstanțe, subiectul nu s-a abținut și nici nu a informat părțile cu privire la potențialul conflict de interese. Acest comportament depășește limitele unui conflict de interese și nu corespunde standardelor de integritate etică. Se rețin următoarele elemente:
- a. **Relații indirecte cu o parte implicată:** subiectul a beneficiat în mod repetat de tururi informative oferite de compania SRL „M.”, în aceeași perioadă, folosind același mijloc de transport și către aceeași destinație ca și S.P., o persoană implicată în cauze soluționate de aceasta.
 - b. **Judecarea cauzelor care îl implicau pe procurorul R.S.:** subiectul nu a declarat abținere în ședința din 22 ianuarie 2024 și nu a informat părțile în ședința din 26 martie 2024 în cauza nr. 2. De asemenea, subiectul a omis să declare abținere în ședința din 7 februarie 2024 în cauza nr. 1, în pofida unui istoric conflictual anterior cu procurorul (§ 88).
 - c. **Nedenunțarea influenței necorespunzătoare și a comunicării ex parte:** subiectul a purtat o conversație telefonică cu soția unui judecător parte în proces, folosind un limbaj familiar și expresii potențial sugestive (de exemplu, „O să clarific”), fără a raporta această ingerință și fără a declara ulterior abținerea.
138. Normele care reglementează recuzarea judecătorilor servesc mai multor scopuri. Pe lângă asigurarea lipsei prejudecăților reale, acestea urmăresc și

eliminarea oricărei aparențe de părtinire. Astfel, aceste norme promovează încrederea pe care instanțele dintr-o societate democratică trebuie să o inspire publicului. Prin urmare, nerespectarea acestor reguli înseamnă că cauza a fost soluționată de o instanță a cărei imparțialitate, în conformitate cu legislația națională, putea fi în mod rezonabil pusă la îndoială (cauza *Mežnarić c. Croației*, § 27; Hotărârea nr. 2 din 16 ianuarie 2025 a Curții Constituționale, § 193).

139. Chiar și în absența unor dovezi clare ale unui schimb intenționat de favoruri, aceste situații creează o suspiciune obiectivă privind lipsa de imparțialitate, suficientă pentru a submina încrederea publicului în sistemul judiciar. Pe baza celor constatate mai sus, Comisia concluzionează că subiectul nu îndeplinește criteriile de integritate etică prevăzute la articolul 11 alin. (2) lit. a) și b) din Legea nr. 252/2023.

• **Implicarea în trei cauze care au dus la încălcări ale Convenției Europene a Drepturilor Omului (în continuare „Convenția”)**

140. Potrivit Agentului Guvernamental, în calitate de judecător, subiectul a fost implicat în 24 de cauze care au condus la constatarea unei încălcări de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului (în continuare „CtEDO”), și anume:

- *Radu c. Republicii Moldova*, nr. 50073/07, 15 iulie 2014;
- *Cereale Flor S.A. și Roșca c. Republicii Moldova*, nr. 24042/09, 14 februarie 2017;
- *Greco c. Republicii Moldova*, nr. 51099/10, 30 august 2017;
- *Ichim c. Republicii Moldova*, nr. 50886/08, 5 martie 2019;
- *Electronservice-Nord S.A. c. Republicii Moldova*, nr. 12918/12, 2 iulie 2019;
- *Colesnic c. Republicii Moldova*, nr. 18081/07, 5 martie 2019;
- *Ialtexgal Aurica S.A. c. Republicii Moldova*, nr. 16000/10, 16 februarie 2021;
- *Caraman c. Republicii Moldova*, nr. 49937/08, 16 februarie 2021;
- *Mihailov c. Republicii Moldova*, nr. 53209/12, 29 iunie 2021;
- *Canțer c. Republicii Moldova*, nr. 46578/09, 28 septembrie 2021;
- *Balan c. Republicii Moldova*, nr. 17947/13, 1 martie 2022;
- *Bisello SRL c. Republicii Moldova*, nr. 67988/13, 16 ianuarie 2021;
- *Moțpan c. Republicii Moldova*, nr. 600/13, 25 noiembrie 2021;
- *Scripcaru c. Republicii Moldova*, nr. 42133/14, 4 mai 2023;

- *P.P. Glasul Națiunii S.A. c. Republicii Moldova*, nr. 26067/14, 28 septembrie 2023;
 - *Tarnovschi și alții c. Republicii Moldova*, nr. 23604/15, 6 aprilie 2023;
 - *Spînu c. Republicii Moldova*, nr. 16313/15, 30 ianuarie 2020;
 - *Crețoi c. Republicii Moldova*, nr. 49960/19, 14 decembrie 2021;
 - *Prodius și alții c. Republicii Moldova*, nr. 44894/13, 69759/13, 2598/15, 7640/15, 19 octombrie 2021;
 - *Hohlov și alții c. Republicii Moldova*, nr. 81519/12, 2437/14 și 26747/17, 5 octombrie 2023;
 - *Gîrbu și alții c. Republicii Moldova*, nr. 72146/14, 40547/15, 51218/15, 52032/16, 55072/16, 44686/19, 5 octombrie 2023;
 - *A.O. Falun Dafa și alții c. Republicii Moldova*, 29458/15, 26 iunie 2021;
 - *Bocșa c. Republicii Moldova*, nr. 6147/18, 4 aprilie 2023;
 - *Viotto c. Republicii Moldova*, nr. 12083/20, 13 iunie 2023.
141. În conformitate cu articolul 11 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 252/2023, un subiect nu îndeplinește criteriul integrității etice dacă Comisia a stabilit că acesta a emis, în ultimii 10 ani, acte arbitrare, contrare normelor imperative ale legii, iar CtEDO stabilise, anterior adoptării actului, că o decizie similară a fost contrară Convenției.
142. Prin Hotărârea nr. 2 din 16 ianuarie 2025, Curtea Constituțională a declarat această prevedere ca fiind constituțională. Aceasta a precizat că, potrivit acestei dispoziții, pentru a determina caracterul arbitrar al unui act emis de subiect, Comisia de evaluare trebuie să constate îndeplinirea a două condiții cumulative. Prima condiție este că actul în cauză să fie contrar normelor imperative ale legii. A doua condiție este ca, anterior adoptării actului, CtEDO să fi constatat că o decizie similară a fost contrară Convenției.
143. De asemenea, Curtea Constituțională a menționat că, pentru a elucida înțelesul noțiunii de acte arbitrare, destinatarii legii pot avea în vedere, inclusiv, sensul atribuit acestei noțiuni de CtEDO.
144. Astfel, de exemplu, în cauza *Bochan c. Ucrainei* (nr. 2), 5 februarie 2015, § 62, CtEDO a precizat că o decizie judecătorească este arbitrară dacă, în esență, nu are nicio bază juridică în dreptul intern și nu stabilește nicio legătură între faptele litigiului, legea aplicabilă și rezultatul procedurii. CtEDO consideră că o astfel de decizie reprezintă o "denegare a dreptății".

145. De asemenea, în cauza *Ballıktaş Bingöllü c. Turciei*, 22 iunie 2021, § 75, CtEDO a notat că se poate considera că printr-o decizie judecătorească a fost comisă o „eroare vădită” dacă instanța a comis o eroare de drept sau de fapt pe care nicio instanță rezonabilă nu ar comite-o vreodată și că aceasta este aptă să perturbe caracterul echitabil al procedurii.
146. Comisia constată, în conformitate cu prima condiție enumerată de Curtea Constituțională, că, alături de prevederile legislației naționale, Convenția și jurisprudența CtEDO pot stabili norme imperative în sensul art. 11 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 252/2023. Articolul 4 din Constituție prevede că, în cazul în care există neconcordanțe între pactele și tratatele internaționale privind drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile interne, prioritate au reglementările internaționale. În plus, în cadrul acestei analize, Comisia ia în considerare interpretarea CtEDO privind actele arbitrare, astfel cum este detaliată în paragraful anterior.
147. În 11 cauze, deciziile pronunțate de subiect sunt în afara perioadei de 10 ani și, prin urmare, nu vor fi luate în considerare de Comisie. Cauzele respective sunt: *Radu, Cereale Flor S.A. și Roșca, Grecu, Ichim, Electronservice-Nord S.A., Colesnic, Ialtexgal Aurica S.A., Caraman, Mihailov, Canțer și Balan*.
148. Alte șase cauze au fost soluționate printr-o decizie de radiere, ca urmare a unei reglementări amiabile (*Bisello SRL, Moțpan, Scripcaru, P.P. Glasul Națiunii S.A., Tarnovschi și alții*) sau a unei declarații unilaterale (*Spînu*). În conformitate cu practica sa, Comisia nu va analiza implicarea subiectului în cauzele care au condus la o decizie de radiere.
149. Cauza *Crețoi* se referă la procedurile inițiate de reclamant în temeiul Convenției de la Haga privind aspectele civile ale răpirii internaționale de copii (în continuare „Convenția de la Haga”). CtEDO a constatat o încălcare a articolului 8 deoarece procedurile au durat prea mult.
150. Articolul 11 din Convenția de la Haga impune autorităților să acționeze cu celeritate în cadrul procedurilor de returnare a copiilor (șase săptămâni). Deși termenul de șase săptămâni nu este obligatoriu, depășirea semnificativă a acestuia va fi considerată contrară articolului 8. În cauza *Rhinau c. Lituaniei* (nr. 0926/09, 14 ianuarie 2020, § 194), CtEDO a constatat că o întârziere de cinci luni, deși a depășit termenul de șase săptămâni, nu a încălcat articolul 8, având în vedere circumstanțele cauzei.
151. În cauza *Crețoi*, procedurile au durat trei ani și trei luni (decembrie 2015-27 martie 2019). Procedura în fața Curții de Apel, la care subiectul a participat în calitate de judecător, a durat șase luni (decembrie 2017-iunie 2018). Prin

urmare, nu se poate considera că Curtea de Apel a contribuit în mod semnificativ la durată totală a procedurilor.

152. Cauzele *Prodius și alții*, *Hohlov și alții*, și *Gîrbu și alții* se referă la 13 cereri. CtEDO a constatat încălcări ale articolului 6 și ale articolului 1 din Protocolul nr. 1 din cauza neexecutării unor decizii definitive și a ineficienței remediului național.
153. Subiectul a participat, în calitate de judecător la Curtea de Apel, la șase proceduri, acoperind patru cereri: *Prodius*, *Dari*, *Starîș* și *Gîrbu*. În două dintre acestea, deciziile sunt în afara perioadei de 10 ani, iar în una dintre ele subiectul s-a pronunțat asupra unor aspecte care nu au fost examinate de CtEDO în hotărârile sale.
154. Prin urmare, Comisia va analiza deciziile emise de subiect în cauza *Dari* (decizia din 5 aprilie 2018), în cauza *Starîș* (decizia din 24 mai 2018) și în cauza *Gîrbu* (decizia din 2 martie 2017).
155. În toate cele trei cauze, reclamanții aveau hotărâri judecătorești definitive care obligau autoritățile publice locale să le ofere locuințe. Deoarece aceste hotărâri nu au fost executate, reclamanții au inițiat mai multe acțiuni în temeiul Legii nr. 87/2011. În majoritatea acestor proceduri, instanțele au admis pretențiile reclamanților, au constatat încălcări ale drepturilor lor în temeiul articolului 6 și al articolului 1 din Protocolul nr. 1 și au acordat despăgubiri atât pentru prejudiciul material, cât și pentru cel moral.
156. Subiectul a confirmat că deciziile finale au rămas neexecutate, dar a respins cererile ca fiind neîntemeiate. În *Dari*, reclamanta ar fi pierdut dreptul la locuință după ce a încetat să mai fie funcționar public. În *Starîș*, respingerea s-a bazat pe lipsa de fonduri. În cauza *Gîrbu*, reclamantului i s-a cerut să își aștepte rîndul pentru executare.
157. Legea nr. 87/2011 prevede că despăgubirile pot fi refuzate doar dacă întârzierea executării nu este una nerezonabilă sau dacă aceasta este imputabilă reclamantului. Legea nu prevede motive precum lipsa fondurilor sau necesitatea de a aștepta rîndul ca temeiuri valabile pentru respingerea cererii. În plus, CtEDO a statuat în mod constant că autoritățile naționale nu pot justifica neexecutarea prin lipsa de resurse (*Prodan c. Moldovei*, nr. 49806/99, 18 mai 2004).
158. În aceste cauze, subiectul a recunoscut neexecutarea deciziilor definitive, dar a respins cererile invocând motive care nu sunt prevăzute nici de legislația națională, nici de jurisprudența CtEDO. Raționamentul subiectului în aceste

decizii pare să contrazică atât dispozițiile Legii nr. 87/2011, cât și standardele CtEDO.

159. Totuși, Comisia reține că, în cauzele *Dari*, *Starîș* și *Gîrbu*, CtEDO nu a evaluat în mod specific deciziile subiectului privind respingerea cererilor. CtEDO a analizat ansamblul procedurilor naționale, concentrându-se asupra faptului dacă întârzierile de executare au respectat cerințele privind termenul rezonabil și dacă despăgubirile au fost în conformitate cu standardele CtEDO.
160. Întârzierile în executarea hotărârilor judecătorești definitive - esențiale în încălcările constatate de CtEDO - reflectă o problemă sistemică mai largă în Republica Moldova. Principalele cauze ale neexecutării sunt în primul rând de natură structurală și administrativă, incluzând subfinanțarea cronică, lipsa de responsabilitate instituțională și mecanismele de executare ineficiente. În acest context, Comisia consideră că deficiențele constatate în hotărârile subiectului par să fie parte a unei probleme instituționale mai largi și, prin urmare, nu intră sub incidența criteriului de integritate etică prevăzut de Legea nr. 252/2023.
161. Prin urmare, Comisia va analiza implicarea subiectului în alte trei cauze, aplicând criteriile prevăzute la articolul 11 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 252/2023, și anume:
 - *A.O. Falun Dafa și alții c. Republicii Moldova*, nr. 29458/15;
 - *Bocșa c. Republicii Moldova*, nr. 6147/18;
 - *Viotto c. Republicii Moldova*, nr. 12083/20.

Cauza A.O. Falun Dafa și alții c. Moldovei, nr. 29458/15, 26 iunie 2021

162. Cauza se referă la interzicerea simbolului celor două organizații reclamante, care seamănă cu o svastică inversată, urmată de dizolvarea acestora, pretins la cererea guvernului chinez. CtEDO a constatat o încălcare a articolelor 9 și 11 din Convenție.
163. Subiectul a participat în calitate de judecător al Curții de Apel care a respins apelul reclamanților la 15 iulie 2014.

Faptele privind procedura națională

164. O organizație neguvernamentală (Asociația Veteranilor și Invalizilor celui de-al Doilea Război Mondial „Echitate”, denumită în continuare „Echitate”) a inițiat două acțiuni în instanță, în decembrie 2013 și februarie 2014, solicitând interzicerea simbolului organizațiilor reclamante și dizolvarea

acestora. Motivele invocate au fost că acestea utilizau o svastică ca simbol și propagau ură și tulburări sociale.

165. Organizațiile reclamante au susținut că simbolul lor nu este o svastică nazistă și că acesta a fost înregistrat în peste optzeci de țări din lume. Acestea au subliniat că A.O. Falun Dafa și Falun Gong sunt organizații pentru drepturile omului, nu susțin nazismul și nu incită la ură sau violență. De asemenea, au invocat o hotărâre anterioară a instanței care confirma că simbolul Falun nu era extremist.
166. Reclamantele au susținut că procedura nu a fost în conformitate cu legea, deoarece doar Procurorul General avea competența de a solicita declararea unui simbol ca fiind extremist și dizolvarea unei asociații. De asemenea, asociația veteranilor nu a demonstrat cum i-au fost afectate drepturile prin activitățile organizațiilor reclamante. În final, reclamantele au invocat o ingerință disproporționată în drepturile lor, în baza articolelor 9 și 11 din Convenție și a jurisprudenței CtEDO.
167. Instanța de fond a admis acțiunile împotriva Ministerului Justiției și a organizațiilor reclamante, a interzis simbolul acestora și a dispus dizolvarea. La 15 iulie 2014, Curtea de Apel (subiectul a fost membru al completului) a respins apelul reclamantelor, bazându-se pe aceleași motive ca instanța de fond. La 11 februarie 2015, Curtea Supremă de Justiție a respins recursul ca fiind inadmisibil.

Constatări în cadrul procedurii de revizuire

168. Urmare a comunicării cauzei de către CtEDO, Agentul Guvernamental a depus două cereri de revizuire, solicitând anularea celor două hotărâri judecătorești. Acesta a cerut, de asemenea, constatarea încălcării articolelor 9 și 11 din Convenție și acordarea unor despăgubiri pentru prejudiciul moral.
169. Curtea Supremă de Justiție a admis cererile de revizuire și a anulat hotărârile, concluzionând că dizolvarea asociațiilor a fost o măsură excesivă și nu a corespuns unei nevoi sociale imperioase. De asemenea, Curtea a constatat că doctrina asociațiilor nu avea nimic în comun cu nazismul, că erau organizații pentru drepturile omului și că nu exista nicio dovadă de violență sau plângeri penale împotriva acestora. Totodată, Curtea Supremă a refuzat acordarea despăgubirilor, menționând că această responsabilitate revine Agentului Guvernamental.

Constatările CtEDO

170. CtEDO a constatat că Guvernul a recunoscut încălcarea articolelor 9 și 11, bazându-se pe deciziile Curții Supreme de Justiție (a se vedea § 169). Prin urmare, aceasta nu a identificat motive să se abată de la concluziile Curții Supreme de Justiție și nu a considerat necesar reexaminarea fondului acestor plângeri.
171. Dat fiind faptul că Curtea Supremă nu a acordat nicio despăgubire reclamanților, iar Guvernul nu s-a conformat pe deplin hotărârilor Curții Supreme de Justiție, CtEDO a constatat o încălcare a articolelor 9 și 11 din Convenție. Constatarea încălcării decurge din interzicerea simbolului organizațiilor reclamante și dizolvarea acestora (§ 21 din hotărârea CtEDO).

Explicațiile subiectului

172. În prima rundă de întrebări, subiectul a susținut că decizia Curții de Apel nu a contribuit la încălcarea constatată de CtEDO. Potrivit acesteia, doar deciziile Curții Supreme de Justiție au stat la baza constatării Curții.
173. În a doua rundă de întrebări, subiectul a afirmat că Curtea de Apel a aplicat jurisprudența CtEDO privind dizolvarea asociațiilor, citând cauzele *Hoffer și Annen c. Germaniei* (13 ianuarie 2011, nr. 397/07 și 2322/07) și *Peta c. Germaniei* (18 martie 2013, nr. 43481/09).
174. Subiectul a declarat că Curtea de Apel a dispus dizolvarea asociațiilor din cauza neexecutării de către reclamante a hotărârii din 20 ianuarie 2014, prin care s-a dispus introducerea simbolului Falun în registrul materialelor extremiste.
175. În ceea ce privește neaplicarea Legii nr. 54/2003 privind activitățile extremiste, în special a articolului 6, subiectul a susținut că această dispoziție reglementează răspunderea asociațiilor pentru extremism. În opinia sa, prezenta cauză viza un litigiu civil inițiat de asociația "Echitate" pentru a-și apăra drepturile și, prin urmare, intra sub incidența procedurii contencioase generale. În schimb, aceasta a subliniat că Legea nr.54/2003 conferă calitate procesuală doar autorităților publice, în special Procurorului General.
176. La 5 februarie 2025, subiectul a prezentat explicații suplimentare. Aceasta a reiterat că a examinat cauza în lumina nerespectării de către asociații a hotărârii din 2014 privind înregistrarea simbolului Falun ca material extremist. Aplicând testul proporționalității, instanța a acordat prioritate protecției memoriei istorice și a victimelor Nazismului și Holocaustului față de interesele asociațiilor Falun Dafa și Falun Gong, ținând seama de contextul național.

177. În timpul audierii, subiectul și-a exprimat dezacordul cu dubiul notificat și a reiterat declarațiile furnizate în rundele de întrebări și în observațiile suplimentare din 5 februarie 2025.

Constatările Comisiei

178. Decizia Curții de Apel din 15 iulie 2014 se încadrează în perioada de 10 ani, iar CtEDO a constatat o încălcare a articolelor 9 și 11. Afirmția subiectului potrivit căreia decizia Curții de Apel nu a contribuit la constatarea încălcării este contrazisă de hotărârea CtEDO. Curtea a constatat în mod explicit că încălcarea articolelor 9 și 11 a rezultat din interzicerea simbolului organizațiilor solicitante și din dizolvarea acestora, precum și din neacordarea unei compensații suficiente (§ 21 din hotărârea CtEDO). În ceea ce privește cauzele CtEDO⁷ invocate de subiect, acestea par a fi irelevante pentru prezenta cauză.
179. Comisia va analiza în continuare decizia Curții de Apel în lumina hotărârii Curții Constituționale. Aceasta va examina dacă decizia este arbitrară, astfel cum este interpretată de CtEDO (a se vedea §§ 142-145), dacă a fost contrară unei norme imperative a legii și dacă a existat jurisprudență anterioară relevantă a CtEDO.
180. Articolul 6 din Legea nr. 54/2003 stabilește procedura care trebuie urmată în cazul identificării unor activități extremiste desfășurate de o asociație:

⁷Cauza *Hoffer și Annen c. Germaniei* se referă la doi reclamanți care au distribuit broșuri anti-avort comparând avortul cu Holocaustul și vizând un medic. Inițial achitați de Tribunalul Districtual, aceștia au fost ulterior condamnați pentru defăimare de către Tribunalul Regional, care a considerat că broșurile înjosesc în mod nejustificat medicul prin echivalarea acțiunilor sale legale cu crime împotriva umanității. În cele din urmă, Curtea Constituțională a confirmat condamnarea, subliniind necesitatea de a echilibra libertatea de exprimare cu demnitatea medicului. Procedurile ulterioare au redus amenzile, afirmând în același timp că criticile au depășit limitele admisibile. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-102804>

În cauza *Peta c. Germaniei*, filiala germană a PETA a lansat o campanie intitulată "Holocaustul în farfuria ta", care compara tratamentul aplicat animalelor în fermele industriale cu suferințele Holocaustului, folosind postere provocatoare. Trei supraviețuitori ai Holocaustului au obținut o interdicție, susținând că campania le încălca demnitatea și le trivializa suferința. Instanțele au hotărât că campania a înjosit victimele Holocaustului, depășind limitele libertății de exprimare în conformitate cu Legea fundamentală a Germaniei. Apelurile au confirmat decizia, Curtea Constituțională Federală punând accentul pe demnitatea umană în detrimentul drepturilor animalelor și menționând că campania a banalizat Holocaustul. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-114273>

"(2) În cazul în care în activitățile unei asociații [...] se depistează fapte care denotă extremism, [...] aceasta este sesizată/avertizată în scris asupra inadmisibilității unor astfel de activități. Sesizarea/avertizarea trebuie să conțină temeiurile concrete, inclusiv încălcările comise. În cazul în care este posibil adoptarea unor măsuri pentru înlăturarea încălcărilor, în sesizare/avertizare se vor indica de asemenea, termenul de înlăturare a acestora, care va fi de o lună de la data sesizării/avertizării.

(3) Sesizarea/avertizarea [...] se face de Procurorul General sau procurorii subordonați acestuia, de Ministerul Justiției sau de Serviciul de Stat pentru Problemele Cultelor.

(4) Sesizarea/avertizarea poate fi contestată, în modul stabilit, în instanța de judecată.

(5) Dacă sesizarea/avertizarea nu au fost contestate în instanța de judecată, în modul stabilit, sau nu au fost declarate ilegale de instanță precum și dacă respectiva [...] asociație nu a înlăturat încălcările comise în termenul stabilit sau dacă, în curs de 12 luni de la data sesizării/avertismentului, au fost depistate noi fapte ce denotă existența unor indicii de extremism, în temeiul cererii Procurorului General, a procurorilor subordonați, a Ministerului Justiției sau a Serviciului de Stat pentru Problemele Cultelor, instanța pronunță o hotărâre privind încetarea sau suspendarea pe termen de până la un an a activităților organizației."

181. Curtea de Apel a menținut hotărârea primei instanțe prin care s-a dispus dizolvarea asociațiilor ca fiind extremiste. Deși o astfel de dizolvare este reglementată de Legea nr. 54/2003, Curtea de Apel a emis decizia fără a aplica dispozițiile acestei legi.
182. Cererea a fost introdusă de o altă asociație și nu de una dintre autoritățile legal desemnate (Procurorul General, procurorii subordonați, Ministerul Justiției sau Serviciul de Stat pentru Problemele Cultelor). În plus, garanțiile procedurale prevăzute de Legea nr. 54/2003 - cum ar fi sesizarea prealabilă, o perioadă de remediere și calitatea procesuală corespunzătoare – au fost complet desconsiderate.
183. Subiectul a susținut că Legea nr. 54/2003 nu era aplicabilă deoarece cererea a fost introdusă de o asociație, în temeiul procedurii generale contencioase. Totuși, nicio prevedere legală nu permite dizolvarea unei asociații pentru extremism în temeiul dispozițiilor generale, eludând garanțiile procedurale explicite prevăzute de Legea nr. 54/2003. Raționamentul subiectului –de a da prioritate dreptului asociației reclamante "Echitate" de a avea acces la o instanță - ridică preocupări serioase, în special având în vedere impactul semnificativ asupra drepturilor fundamentale, inclusiv libertatea de

asociere, libertatea de religie și dreptul la un proces echitabil al asociațiilor A.O. Falun Dafa și Falun Gong.

184. Chiar presupunând că decizia de dizolvare s-ar fi putut întemeia pe Legea nr. 837/1996 privind asociațiile obștești, niciunul dintre temeiurile legale prevăzute la articolul 36 din această lege⁸ nu era incident în prezenta cauză.
185. Subiectul a susținut, de asemenea, că Curtea de Apel a dispus dizolvarea asociațiilor deoarece acestea nu au executat o hotărâre anterioară prin care simbolul lor fusese declarat extremist.
186. Totuși, executarea unei hotărâri prin care un simbol este declarat extremist este reglementată în mod expres de articolul 10 din Legea nr. 54/2003. Această prevedere impune instanței obligația de a transmite hotărârea către Ministerul Justiției, care este responsabil, în mod formal, de înregistrarea simbolului sau a asociației în Registrul materialelor cu caracter extremist.
187. În consecință, afirmația potrivit căreia asociațiile au fost dizolvate pentru neexecutarea hotărârii nu este compatibilă cu articolul 10 din Legea nr. 54/2003. Legea nu impune nicio obligație de executare în sarcina asociației. Această responsabilitate revine Ministerului Justiției. Atragerea răspunderii asociațiilor pentru o obligație pe care nu o aveau - și legal nici nu puteau să o aibă - contravine dispozițiilor legale exprese.
188. Mai mult, cele două seturi de proceduri (declararea simbolului și dizolvarea) au fost desfășurate aproape simultan. Cererea privind simbolul a fost introdusă în decembrie 2013, iar cererea de dizolvare a urmat la scurt timp, în februarie 2014. Curtea de Apel a emis decizia privind simbolul în aprilie 2014, iar decizia privind dizolvarea, în iulie 2014. În special, în momentul

⁸ Asociația obștească poate fi dizolvată prin hotărâre judecătorească în următoarele cazuri: a) pregătire și/sau înlăptuire a acțiunilor de schimbare prin violență a regimului constituțional sau de subminare a integrității teritoriale a Republicii Moldova; b) pregătire și/sau înlăptuire a acțiunilor de răsturnare a autorităților publice legal constituite; c) aștțare a urii și discordiei sociale, rasiale, naționale sau religioase; d) violare a drepturilor și libertăților legitime ale persoanelor; e) creare a formațiunilor paramilitare; f) avertizare repetată a asociației obștești asupra necesității lichidării încălcărilor legislației, făcută, în decursul unui an, de organul care a înregistrat asociația, în cazul în care încălcările nu au fost lichidate.

pronunțării deciziei de dizolvare, cauza privind simbolul era în curs de examinare la Curtea Supremă de Justiție.

189. În consecință, justificarea Curții de Apel privind dizolvarea asociațiilor pe motiv de neexecutare a hotărârii referitoare la simbol nu este doar neîntemeiată din punct de vedere juridic, ci și inconsistentă procedural. A pretinde ca o asociație să execute o hotărâre care nu era irevocabilă și pe care nu avea, în primul rând, obligația legală de a o executa contravine atât garanțiilor procedurale prevăzute la articolul 10 din Legea nr. 54/2003, cât și principiilor generale ale unui proces echitabil.
190. Curtea de Apel și, ulterior, subiectul au susținut că au efectuat o evaluare a proporționalității între protejarea memoriei victimelor Nazismului/Holocaustului și drepturile asociațiilor Falun Dafa și Falun Gong. Totuși, dosarul cauzei nu conține nicio indicație că asociația reclamantă, "Echitate", ar reprezenta supraviețuitori ai Holocaustului sau victime ale regimului nazist.
191. De fapt, asociația era formată din veterani ai celui de-al Doilea Război Mondial. Deși contribuția acestora este semnificativă din punct de vedere istoric, nu toți veteranii pot fi asimilați victimelor Holocaustului sau ale persecuției naziste. Atribuirea automată a unui astfel de statut riscă să distorsioneze adevărul istoric și să banalizeze Holocaustul, subminând astfel suferința distinctă și profundă îndurată de victimele acestuia.
192. Subiectul a susținut că decizia a fost legală, invocând faptul că a fost confirmată de Curtea Supremă de Justiție. Cu toate acestea, Comisia observă că, în cele din urmă, Curtea Supremă a anulat atât hotărârea referitoare la simbol, cât și hotărârea de dizolvare. Curtea a constatat că dizolvarea asociațiilor a fost o măsură disproporționată care nu răspundea unei nevoi sociale imperioase. De asemenea, Curtea a subliniat că asociațiile promovau drepturile omului, nu aveau nicio legătură ideologică cu nazismul și nu existau dovezi de incitare la violență sau plângeri penale împotriva acestora (a se vedea § 169).
193. Dizolvarea unei asociații reprezintă una dintre cele mai severe restricții asupra libertății de asociere (*Vona v. Ungaria*, nr. 35943/10, § 58, 9 iulie 2013). O astfel de măsură trebuie să respecte întotdeauna prevederile naționale și cerințele articolelor 9 și 11 din Convenție. Având în vedere severitatea acestor măsuri, ele pot fi utilizate doar atunci când există o amenințare clară și iminentă, de exemplu, la adresa securității naționale. Aceasta trebuie să fie strict proporțională cu scopul legitim urmărit și aplicată doar în cazul în care măsurile mai blânde s-ar dovedi insuficiente.

194. Cauzele CtEDO *Vajnai c. Ungariei* (nr. 33629/06, 8 iulie 2008) și *Fratanolo c. Ungariei* (nr. 29459/10, 3 noiembrie 2011) au vizat sancțiuni aplicate pentru purtarea unor simboluri precum steaua roșie, asociate regimurilor totalitare. Curtea a constatat că astfel de simboluri pot avea multiple semnificații și că, deși pot provoca disconfort, asemenea sentimente nu pot prevala asupra libertății de exprimare.
195. Singurul element invocat ca probă a presupusului extremism a fost utilizarea de către reclamante a simbolului Falun, care seamănă vizual cu o svastică inversată. Totuși, reclamantele nu au fost niciodată acuzate de incitare la violență sau de implicare în orice altă formă de activitate extremistă. Concluziile instanțelor naționale nu au fost susținute de constatări factice care să indice promovarea violenței, urii sau intoleranței. Mai mult, instanțele nu au evaluat scopurile și activitățile reale ale asociațiilor atunci când au dispus dizolvarea acestora, fără nicio justificare pentru această omisiune. În plus, cerințele procedurale prevăzute la articolul 6 din Legea nr. 54/2003 nu au fost respectate, fără nicio explicație juridică plauzibilă.
196. La momentul pronunțării deciziei, exista o jurisprudență extinsă a CtEDO privind dizolvarea asociațiilor. Suplimentar la cauzele citate în paragrafele anterioare, Comisia reține următoarele: *Centrul Biblic al Republicii Chuvash c. Rusiei* (nr. 33203/08, 12/06/2014), *Martorii lui Iehova din Moscova și alții c. Rusiei* (nr. 302/02, 10/06/2010), *Rhino și alții c. Elveției* (nr. 48848/07, 11 octombrie 2011), *Gorzelik și alții c. Poloniei* (nr. 44,158/98, 17 februarie 2004).
197. Comisia constată că subiectul nu a reușit să ofere o justificare rezonabilă pentru nerespectarea normelor imperative ale legii și a jurisprudenței relevante a CtEDO. Pe baza constatărilor din §§ 178-196, decizia emisă în această cauză prezintă caracteristicile arbitrarului, astfel cum este definit atât de CtEDO, cât și de Curtea Constituțională. Dizolvarea asociațiilor a fost lipsită de temei legal, deoarece nu au fost aplicate garanțiile procedurale prevăzute de Legea nr. 54/2003, iar rezultatul procedurii a fost deconectat de contextul factic, având în vedere absența oricăror dovezi privind comportamente ilegale sau amenințări la adresa securității publice imputabile asociațiilor.

Cauza Bocșa c. Republicii Moldova, nr. 6147/18, 4 aprilie 2023

198. Cauza se referă la neexecutarea unei hotărâri judecătorești care stabilea graficul de întrevederi între reclamant și copiii săi, ceea ce a echivalat în fapt, cu retragerea dreptului său de a-și vedea copiii. CtEDO a constatat o încălcare a articolului 8.

199. Subiectul a participat, în calitate de judecător al Curții de Apel, care la 27 iunie 2017 a anulat încheierea executorului judecătoresc.

Fapte privind procedura națională

200. Reclamantul și G. au doi copii. În urma divorțului, în octombrie 2012, instanța a stabilit domiciliul copiilor la G. și i-a acordat reclamantului dreptul de vizită/întrevederi.
201. În 2014, G. a solicitat instanței modificarea graficului de întrevederi, susținând că, întrucât copiii petreceau toate weekend-urile cu tatăl lor, aceștia nu aveau posibilitatea să își vadă bunicii și alți membri ai familiei extinse. Aceasta a propus un nou grafic, cu alternarea weekendurilor și împărțirea egală a vacanțelor școlare între părinți.
202. Reclamantul a fost de acord, iar G. ulterior a solicitat încetarea procesului, întrucât au ajuns la un acord. Printr-o încheiere din iunie 2014, instanța de fond a confirmat tranzacția și a stabilit noul grafic de întrevederi.
203. Potrivit reclamantului, începând cu 2016, G. nu i-a mai permis să își vadă copiii. Acesta a depus o plângere la poliție, care l-a informat că a discutat cu G., însă aceasta a continuat să-i refuze accesul. În mai 2016, reclamantul a solicitat instanței eliberarea unui titlu executoriu în baza încheierii din iunie 2014.
204. În plus, reclamantul a solicitat inițierea procedurii de executare. La 30 mai 2016, executorul judecătoresc a emis o încheiere de primire a titlului executoriu și de intentare a procedurii de executare. Între aprilie 2016 și iunie 2017, executorul judecătoresc a întocmit aproximativ opt procese-verbale care atestau nerespectarea de către G. a graficului de întrevederi.
205. G. a fost informată despre încheierea executorului judecătoresc pe care a contestat-o. La 28 martie 2017, instanța de fond i-a respins cererea, constatând că părțile au încheiat anterior o tranzacție de împăcare cu privire la graficul de întrevederi. Executorul judecătoresc a documentat mai multe cazuri de nerespectare a graficului de către G., prin urmare, instanța a considerat cererea lui G. nefondată.
206. G. a contestat cu recurs, iar la 27 iunie 2017, Curtea de Apel, într-un complet din care a făcut parte și subiectul, a admis recursul și a anulat încheierea executorului judecătoresc. Curtea de Apel a reținut că nu existau dovezi concludente privind refuzul lui G. de a respecta graficul. Încheierea din iunie 2014 doar recunoștea dreptul reclamantului de a-și lua/vedea copiii, fără a impune obligații concrete în sarcina lui G. Prin urmare, instanța a

concluzionat că titlul nu este executoriu și a anulat încheierea executorului judecătoresc. Această decizie a fost definitivă și irevocabilă. Ulterior, executorul judecătoresc a restituit reclamantului titlul executoriu.

207. Reclamantul a depus plângeri la mai multe instituții, inclusiv: Direcția pentru protecția copilului, poliție, procuratură și chiar Ministerul Muncii și Protecției Sociale. Direcția pentru protecția copilului a răspuns că nu este competentă și că executarea graficului de întreveneri este responsabilitatea executorului judecătoresc.

Constatările CtEDO

208. CtEDO a constatat că autoritățile naționale au avut o abordare formalistă, bazându-se pe caracterul vag al încheierii din 2014 pentru a motiva neexecutarea graficului de întreveneri. Nu a existat niciun efort de mediere sau de facilitare a contactelor, iar direcția pentru protecția copilului a refuzat să se implice, lăsând executarea în sarcina executorului judecătoresc.
209. Deși Guvernul a menționat ulterior rezistența copiilor și acuzații privind comportamentul violent al tatălui, aceste aspecte nu au fost evaluate formal la momentul respectiv. CtEDO a observat că nu există nimic în dosarul cauzei care să indice că copiii au fost reticenți în a-și vedea tatăl între momentul în care părinții au convenit graficul de întreveneri, în 2014, și momentul intentării procedurii de executare în 2016.
210. CtEDO a constatat că autoritățile nu au asigurat o procedură echitabilă de evaluare a interesului superior al copiilor și a dreptului tatălui de a-și vedea copiii. Lipsa unei evaluări adecvate și a garanțiilor procedurale a dus la privarea efectivă a reclamantului de dreptul de a avea relații personale și contact.

Explicațiile subiectului

211. În prima rundă de întrebări, și reiterat ulterior, subiectul a susținut că decizia Curții de Apel nu a contribuit la încălcarea constatată de CtEDO. Aceasta a susținut că încheierea executorului judecătoresc a fost anulată din motive procedurale și că decizia inițială de stabilire a graficului de întreveneri a fost formulată necorespunzător.
212. În a doua rundă de întrebări, subiectul a explicat că Curtea de Apel nu a analizat cauza din perspectiva obligațiilor pozitive ale statului în temeiul articolului 8. Mai degrabă, aceasta s-a concentrat exclusiv pe legalitatea procedurii de executare. În cadrul apelului, completul a examinat acțiunile

executorului în raport cu debitorul, nu pretinsul refuz al lui G. de a respecta graficul de întreveneri.

213. La 5 februarie 2025, subiectul a prezentat explicații suplimentare, reitând cele declarate anterior. În cadrul audierii, și-a exprimat dezacordul cu privire la faptul că decizia Curții de Apel ar fi contrară Convenției. Aceasta a adăugat că, în cazul în care termenii tranzacției de împăcare erau neclari, era obligația executorului judecătoresc sau a părților să solicite instanței explicarea încheierii. În opinia sa, Curtea de Apel a acționat ca o instanță de apel și a examinat exclusiv acțiunile executorului judecătoresc, care erau contrare dispozițiilor legale.

Constatările Comisiei

214. Comisia constată că decizia Curții de Apel din 27 iunie 2017 se încadrează în perioadă de evaluare de 10 ani. CtEDO a constatat o încălcare a articolului 8 ca urmare a neexecutării drepturilor reclamantului de a avea legături personale și de a vizita cei doi copii ai săi, în pofida unei hotărâri judecătorești. Afirmatia subiectului potrivit căreia decizia Curții de Apel nu ar fi contribuit la această încălcare este contrazisă de însăși constatările CtEDO. În § 18 din hotărâre, Curtea a descris în mod explicit decizia ca fiind formalistă și revocând efectiv drepturile de contact ale reclamantului.
215. Comisia va analiza în continuare decizia în lumina hotărârii Curții Constituționale. Aceasta va examina dacă decizia este contrară unei norme imperative ale legii, dacă exista o jurisprudență anterioară relevantă a CtEDO și dacă decizia este arbitrară, astfel cum este interpretată de CtEDO (a se vedea §§ 142-145).
216. Curtea de Apel, cu participarea subiectului, a anulat încheierea executorului judecătoresc din trei motive: (1) lipsa dovezilor că G. nu ar fi respectat graficul de întreveneri; (2) faptul că executorul nu ar fi acordat termen pentru executare benevolă; și (3) încheierea din 2014 de confirmare a tranzacției de împăcare ar fi fost neclară și nu ar fi impus obligații specifice lui G.
217. În ceea ce privește pretinsa lipsă de probe privind nerespectarea obligațiilor de către G., Comisia constată că dosarul cauzei includea două acte de constatare ale executorului judecătoresc și cel puțin șapte procese-verbale care documentau nerespectarea repetată de către G. a graficului de întreveneri (a se vedea, de asemenea, § 7 din hotărârea CtEDO). În plus, existau decizii judecătorești prin care i se ordona lui G. să se prezinte la biroul executorului judecătoresc și i se interzicea să părăsească țara - ambele măsuri fiind luate ca răspuns la refuzul acesteia de a se conforma. De

asemenea, reclamantul a depus plângeri la poliție, procuratură și direcția de protecție a copilului cu privire la obstrucționarea continuă de către G.

218. În ceea ce privește afirmația conform căreia executorul judecătoresc nu a acordat un termen pentru executare, Comisia observă că încheierea executorului din 30 mai 2016 prevedea în mod clar un termen de 10 zile pentru executare benevolă.
219. Referitor la presupusa ambiguitate a încheierii judecătorești din 2014, Comisia reamintește că graficul de întreveneri a fost propus chiar de către G. Aceasta a inițiat procesul de modificare a graficului anterior, reclamantul a fost de acord, iar instanța a confirmat ulterior tranzacția de împăcare (a se vedea §§ 201-202).
220. Graficul de întreveneri a rezultat în urma unui acord reciproc și a fost formalizat prin confirmarea instanței. Spre deosebire de o hotărâre pronunțată într-o procedură contencioasă, o tranzacție de împăcare reflectă acordul părților și are o forță juridică obligatorie. În plus, între 2014 și 2016, G. a respectat graficul de întreveneri fără să conteste obligațiile care îi reveneau sau să invoce vreun aspect neclar al tranzacției.
221. Mai mult, G. a contestat încheierea executorului judecătoresc nu pe motiv de ambiguitate, ci susținând că nu existau dovezi a refuzului său de a se conforma (a se vedea pag. 1 din decizia Curții de Apel). Încheierea din 2014 a modificat doar două paragrafe din graficul anterior de întreveneri, în timp ce celelalte articole – inclusiv obligațiile reciproce de a se informa în anumite situații (precum îmbolnăvirea copiilor sau imposibilitatea reclamantului de a respecta programul) – au rămas valabile. Ca regulă generală, hotărârile judecătorești trebuie interpretate în ansamblul lor, nu selectiv.
222. În fața Comisiei, subiectul a susținut că încheierea executorului judecătoresc a fost contrară normelor de procedură, însă nu a precizat care norme ar fi fost încălcate. În conformitate cu articolul 61⁹ din Codul de executare, executorul judecătoresc poate refuza intentarea procedurii de executare doar în cazul unor circumstanțe exhaustiv enumerate. Mai mult, instanța de fond respinsese deja contestația lui G., confirmând că titlul executoriu era valabil

⁹ Executorul judecătoresc poate refuza să inițieze procedura de executare dacă: a) *actul nu intră în competența sa*; b) *termenul de depunere a actului în vederea executării a expirat*; c) *actul nu este redactat în conformitate cu dispozițiile articolului 14 din prezentul cod*; d) *actul este depus de o persoană care nu deține autorizația necesară, astfel cum este stabilită de lege*; e) *termenul de conformare voluntară acordat de lege sau indicat în actul de executare nu a expirat*; f) *actul a fost deja executat*.

și susținut de rapoartele executorului judecătoresc care documentau nerespectarea obligațiilor de către aceasta.

223. Prin urmare, justificarea potrivit căreia Curtea de Apel a anulat încheierea executorului judecătoresc din cauza unor încălcări procedurale nu are o bază probatorie. Prezența mai multor procese-verbale ale executorului judecătoresc, a hotărârilor judecătorești relevante și a plângerilor completate de reclamant demonstau în mod clar că G. a încălcat în mod repetat graficul de întreveneri, ceea ce subminează temeiul invocat de Curtea de Apel pentru anularea încheierii.
224. Articolul 130 alin. (3) din Codul de procedură civilă prevede că fiecare probă trebuie să fie analizată de instanță sub aspectul pertinentei, admisibilității și veridicității. De asemenea, toate probele trebuie examinate în ansamblu, prin prisma legăturii lor reciproce și a suficienței pentru soluționarea cauzei. Potrivit alin. (4) al aceluiași articol, în urma evaluării probelor, instanța este obligată să reflecte în hotărâre motivele care au stat la baza admiterii unor probe și a respingerii altora. Totodată, instanța trebuie să argumenteze de ce a acordat prioritate anumitor probe în detrimentul altora.
225. Având în vedere probele disponibile și a standardelor legale aplicabile, Comisia constată că motivarea Curții de Apel referitoare la anularea titlului executoriu pe motiv că încheierea din 2014 acorda doar un "drept" reclamantului, fără a impune o "obligație" clară pentru G. - a fost neconvingătoare și excesiv de formalistă. Această interpretare a ignorat mai multe elemente de probă relevante care atestau nerespectarea repetată a obligațiilor de către G. și nu a îndeplinit cerințele articolului 130 din Codul de procedură civilă privind evaluarea cuprinzătoare și motivată a probelor. După cum a confirmat și CtEDO (§§ 17-18), o abordare atât de strict textuală îngustă a privat în cele din urmă reclamantul de exercitarea efectivă a dreptului său de a menține legătura cu copiii și nu corespunde standardelor Curții în temeiul articolului 8 din Convenție.
226. Menținerea legăturii dintre părinte și copil constituie un element fundamental al vieții de familie. Măsurile care împiedică exercitarea acestei legături reprezintă o ingerință în dreptul protejat de articolul 8 al Convenției. În cauzele privind drepturile de contact ale părinților, statul are, în principiu, obligația pozitivă de a lua măsuri de a reuni părinții cu copiii lor. De asemenea, statul are datoria de a facilita aceste reuniuni, în măsura în care interesul superior al copilului impune ca toate eforturile să fie întreprinse pentru a păstra relațiile personale.

227. La momentul pronunțării deciziei, exista o jurisprudență extinsă a CtEDO privind obligațiile pozitive în temeiul articolului 8 de a facilita și asigura exercitarea efectivă a drepturilor de întrevedere cu copiii, respectând totodată interesul superior al copilului: *Bordeianu c. Republicii Moldova* (nr. 49868/08, 11 ianuarie 2011), *Tocarenco c. Republicii Moldova* (nr. 769/13, 4 noiembrie 2014), *Maire c. Portugaliei* (nr. 48206/99, 26 iunie 2003), *Ribic c. Croației* (nr. 27148/12, 2 aprilie 2015, *K.B. și alții c. Croației* (nr. 36216/13, 14 martie 2017).
228. Comisia notează că subiectul nu a oferit o explicație rezonabilă privind neaplicarea dispozițiilor legale imperative și a jurisprudenței relevante a CtEDO. În baza constatărilor din §§ 214-227, Comisia concluzionează că decizia în cauză se încadrează în conceptul de arbitrar, astfel cum este definit de CtEDO și de Curtea Constituțională. Potrivit cauzei *Ballıktaş Bingöllü*, o decizie judiciară conține o eroare vădită atunci când implică o greșală de drept sau de fapt pe care nicio instanță rezonabilă nu ar face-o, subminând, astfel, echitatea procedurală. Prin ignorarea probelor clare privind nerespectarea repetată de către mamă a graficului de întrevederi, prin statuarea că executorul nu ar fi acordat termen pentru executare benevolă, în pofida termenului de 10 zile din încheiere, cât și prin considerarea că încheierea acorda doar drepturi, nu și obligații, Curtea de Apel a comis o asemenea eroare.

Cauza Viotto c. Republicii Moldova, nr. 12083/20, 13 iunie 2023

229. Cauza se referă la eșecul autorităților moldovenești de a-l ajuta pe reclamant în a se reuni cu copilul său, după ce acesta fusese dus din Italia în Republica Moldova de către mamă și reținut acolo. CtEDO a constatat o încălcare a articolului 8.
230. Subiectul a participat în calitate de judecător al Curții de Apel care a respins apelul reclamantului la 18 aprilie 2019.

Fapte privind procedura națională

231. Reclamantul și M. locuiau împreună în Italia și au avut un copil în 2015. După separarea lor, în septembrie 2017 M. a dus copilul în Moldova fără consimțământul tatălui și a refuzat să îl returneze. La 7 noiembrie 2017, un tribunal italian i-a retras lui M. autoritatea părintească, a acordat custodia exclusivă reclamantului și a stabilit domiciliul copilului în Italia. Această decizie a devenit definitivă la 6 mai 2019 și a fost recunoscută ulterior de o instanță din Republica Moldova în 2021. În noiembrie 2017, reclamantul a

solicitat returnarea copilului prin intermediul autorităților italiene și moldovenești, fără succes.

232. În aprilie 2018, acesta a depus o cerere în Republica Moldova în temeiul Convenției de la Haga, prezentând dovezi că copilul locuise în Italia de la naștere, era cetățean italian și frecventa grădinița acolo până când M. l-a luat la 26 septembrie 2017 și nu s-a mai întors. De asemenea, a anexat hotărârile de custodie pronunțate de instanțele italiene.
233. La 6 decembrie 2018, instanța de fond a respins cererea, considerând că nu a avut loc o răpire, deoarece M. a trecut legal frontiera și nu se afla pe teritoriul Republicii Moldova. De asemenea, instanța a hotărât că returnarea copilului l-ar separa de mamă, ceea ce ar fi contrar interesului superior al copilului.
234. În apel, reclamantul a susținut că este aplicabilă Convenția de la Haga, că copilul a fost deplasat ilegal, fără consimțământul său, și că autoritățile moldovenești nu au luat în considerare revocarea drepturilor părintești ale lui M. De asemenea, a prezentat dovezi că copilul locuia și era înscris la o grădiniță în Republica Moldova.
235. La 18 aprilie 2019, Curtea de Apel - din care făcea parte și subiectul - a respins apelul, reluând raționamentul instanței de fond. Deși a citat Convenția de la Haga, aceasta nu a aplicat dispozițiile acesteia. Curtea de Apel a concluzionat că nu a avut loc o răpire, deoarece M., în calitate de cetățean moldovean, avea dreptul de a-și schimba reședința, și a afirmat în mod vag că returnarea copilului nu ar fi în interesul său superior, fără a oferi o justificare suplimentară.
236. Curtea Supremă de Justiție a respins recursul reclamantului în octombrie 2019 ca fiind nefondat.

Constatările CtEDO

237. CtEDO a constatat o încălcare a articolului 8 din cauza a două aspecte principale: lipsa de coordonare între diferitele autorități implicate în soluționarea cauzei și absența unei motivări suficiente în deciziile instanțelor naționale.
238. CtEDO a reținut că instanțele naționale nu au justificat de ce Convenția de la Haga nu ar fi aplicabilă în speță. Acestea nu au stabilit că Italia era reședința obișnuită a copilului înainte de deplasare și, în schimb, s-au concentrat exclusiv pe integrarea acestuia în Republica Moldova după mutare.
239. De asemenea, instanțele naționale nu au acordat nicio importanță faptului că copilul a fost luat din Italia fără consimțământul reclamantului, menționând

doar că acesta a trecut legal frontiera, având documente de călătorie corespunzătoare și utilizând punctele legale de trecere. Instanțele au ignorat caracterul ilicit al deplasării copilului și necesitatea restabilirii situației anterioare răpirii. Mai mult, procedurile judiciare au durat un an și jumătate, fără ca instanțele naționale să fi evaluat în mod efectiv interesul superior al copilului.

240. Spre deosebire de instanțele italiene, care s-au bazat pe rapoartele experților, instanțele din Republica Moldova nu au efectuat nicio evaluare de specialitate pentru a aprecia dacă menținerea copilului în Republica Moldova servea interesului său superior.
241. Decizia a dat prioritate menținerii legăturii copilului cu mama, fără a evalua în mod corespunzător consecințele ruperii relației copilului cu reclamantul.

Explicațiile subiectului

242. În cadrul rundelor de întrebări și în observațiile suplimentare din 5 februarie 2025, subiectul a susținut că decizia Curții de Apel a fost legală. Aceasta a susținut că nu existau dovezi privind o răpire și că reclamantul nu a demonstrat că separarea copilului de mamă ar fi fost în interesul superior al acestuia.
243. De asemenea, a afirmat că Curtea de Apel ar fi analizat interesul superior al copilului și ar fi decis să nu perturbe situația existentă. În ceea ce privește hotărârile instanțelor italiene, a menționat că acestea nu fuseseră încă recunoscute oficial în Republica Moldova la acel moment. Aceasta a mai explicat că o procedură specială pentru cauzele în temeiul Convenției de la Haga a fost introdusă abia în 2020 și, deoarece cauza a fost examinată în 2019, s-au aplicat normele de procedură civilă generale.
244. În timpul audierii, subiectul și-a reiterat declarațiile anterioare și a adus un nou argument: la momentul examinării cauzei de către Curtea de Apel trecuseră un an și nouă luni de la mutarea copilului. Aceasta a susținut că, potrivit Convenției de la Haga, după trecerea unui an, returnarea copilului nu mai este obligatorie.

Constatările Comisiei

245. Comisia constată că decizia Curții de Apel din 27 iunie 2017 se încadrează în perioada de 10 ani, iar CtEDO a constatat o încălcare a articolului 8 din cauza eșecului autorităților moldovenești de a reuni reclamantul cu copilul său.
246. Comisia va analiza în continuare decizia prin prisma hotărârii Curții Constituționale. Aceasta va examina dacă decizia este contrară unei norme

imperative a legii, dacă există jurisprudență anterioară relevantă a CtEDO și dacă decizia este arbitrară, în sensul interpretat de CtEDO (a se vedea §§ 142-145).

247. Republica Moldova a ratificat Convenția de la Haga la 30 iulie 1998, asumându-și astfel obligația juridică de a aplica dispozițiile acesteia la nivel național și de a asigura protecția împotriva răpirii internaționale de copii.

248. Potrivit articolului 4 din Constituție, în caz de conflict între tratatele internaționale privind drepturile omului la care Republica Moldova este parte și legislația internă, instrumentele internaționale au prioritate.

249. Prin hotărârea nr. 55 din 14 octombrie 1999, Curtea Constituțională a statuat că:

"Principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional, tratatele internaționale ratificate și cele la care Republica Moldova a aderat sunt parte componentă a cadrului legal al Republicii Moldova și devin norme ale dreptului ei intern."

250. Pe baza acestei norme constituționale, Convenția de la Haga face parte din sistemul juridic național al Republicii Moldova din momentul ratificării sale în 1998 și era, prin urmare, pe deplin aplicabilă și obligatorie la momentul examinării cauzei de către instanțele naționale.

251. Articolul 1 al Convenției prevede că obiectivul său principal este de a asigura returnarea promptă a copiilor deplasați sau reținuți în mod ilicit într-un alt stat contractant. Scopul acesteia este protejarea interesului superior al copilului, prin restabilirea situației anterioare răpirii și asigurarea întoarcerii copilului la reședința sa obișnuită.

252. Articolul 4 prevede că Convenția se aplică oricărui copil care își avea reședința obișnuită într-un stat contractant imediat înainte de încălcarea dreptului de custodie sau a dreptului de vizită.

253. Conform articolului 12, dacă procedura este inițiată în termen de un an de la deplasarea sau reținerea ilicită, autoritatea competentă este obligată să dispună returnarea copilului fără întârziere.

254. Articolul 14 clarifică suplimentar că, pentru a determina caracterul ilicit al deplasării sau reținerii, autoritățile din statul solicitat pot lua în considerare legislația străină și hotărârile judecătorești din statul de reședință obișnuită al copilului, indiferent dacă acestea au fost sau nu recunoscute oficial, și fără a fi necesare proceduri separate pentru a demonstra legislația străină sau recunoașterea hotărârilor.

255. Decizia Curții de Apel a fost lipsită de temei legal și contravine atât Convenției de la Haga, cât și articolului 8 din Convenție.
256. Astfel cum s-a statuat în cauza *Bochan c. Ucrainei* (nr. 2), o hotărâre judecătorească este arbitrară dacă nu are un temei legal și nu stabilește legătura între fapte, dreptul aplicabil și soluția adoptată. Raționamentul Curții de Apel se încadrează în această definiție a arbitrariului.
257. Articolul 3 din Convenția de la Haga definește deplasarea ilicită ca fiind o deplasare care încalcă drepturile privind custodia, în temeiul legii statului de reședință obișnuită a copilului, drepturi care erau exercitate efectiv sau ar fi fost exercitate dacă nu ar fi intervenit deplasarea.
258. În acest caz, ambele criterii au fost în mod clar îndeplinite. Reședința obișnuită a copilului era în Italia și nici reclamantul, nici judecătorul italian pentru protecția copilului nu au autorizat relocarea. Lipsa consimțământului reclamantului era un element esențial al cererii privind răpirea copilului. Cu toate acestea, Curtea de Apel a ignorat acest aspect și s-a concentrat exclusiv pe legalitatea trecerii frontierei - un aspect irelevant în temeiul Convenției. Instanțele naționale au interpretat și aplicat legea într-un mod care, în fapt, a anulat drepturile părintești ale reclamantului (§ 20 din hotărârea CtEDO). În loc să restabilească situația anterioară răpirii, instanța a pus accentul pe integrarea copilului în Republica Moldova după îndepărtare, contrar obiectivului fundamental al Convenției.
259. De asemenea, decizia nu a evaluat în mod corespunzător interesul superior al copilului. Nu a oferit nicio justificare semnificativă privind motivul pentru care returnarea copilului ar fi fost dăunătoare.
260. În cadrul audierii, subiectul a susținut că Curtea de Apel nu putea dispune returnarea copilului, deoarece trecuse mai mult de un an de la deplasare. Totuși, articolul 12 din Convenția de la Haga precizează clar că termenul de un an se referă la perioada în care trebuie inițiate procedurile de returnare - nu la momentul la care trebuie pronunțată o decizie. În acest caz, reclamantul a acționat prompt: a contactat autoritățile în noiembrie 2017 (la o lună după deplasare) și a inițiat procedura judiciară în aprilie 2018, în termen de șase luni.
261. Returnarea poate fi refuzată după trecerea unui an, doar dacă se demonstrează că copilul este bine integrat în noul mediu, în urma unei evaluări temeinice. O astfel de evaluare nu a fost efectuată în acest caz. Mai mult, această justificare nu a fost inclusă în motivarea scrisă a Curții de Apel

și a fost invocată pentru prima dată de subiect în fața Comisiei, ceea ce îi subminează credibilitatea ca argument juridic valid.

262. Instanțele moldovenești nu au luat în considerare deciziile de custodie pronunțate în Italia. Articolul 14 din Convenția de la Haga permite autorităților judiciare din statul solicitat să ia în considerare în mod direct legea și deciziile judiciare din statul de reședință obișnuită al copilului, fără a fi necesară recunoașterea formală sau proceduri speciale de probă. Prin urmare, Curtea de Apel putea să ia în considerare aceste decizii. Mai mult, recunoașterea hotărârilor judecătorești este necesară doar în scopul executării. Prezentarea acestora în cauză a avut scopul să demonstreze caracterul ilicit al deplasării copilului, nu solicitarea executării. Chiar dacă hotărârile străine nu sunt direct executorii, ele pot fi totuși utilizate ca mijloace de probă.
263. Curtea de Apel nu a abordat argumentele juridice esențiale, limitându-se în a repeta raționamentul eronat al instanței de fond, fără a evalua probele prezentate de reclamant.
264. În cauzele privind răpirea internațională de copii, obligațiile prevăzute la articolul 8 din Convenție trebuie interpretate în coroborare cu Convenția de la Haga și cu Convenția ONU cu privire la Drepturile Copilului. Convenția de la Haga urmărește în special protejarea dreptului copilului de a menține relații personale cu ambii părinți și prevenirea efectelor negative ale deplasării sau reținerii ilicite.
265. La momentul emiterii deciziei, exista o jurisprudență clară privind procedurile desfășurate în temeiul Convenției de la Haga: *Ignaccolo-Zenide c. României*, nr. 31679/96, 25 ianuarie 2000, §§ 89-113, *Iosub Caras c. României*, nr. 7198/04, 27 iulie 2006, §§ 32-40, *Blaga c. României* (nr. 54443/10, 1 iulie 2014), *Maire c. Portugaliei*, nr. 48206/99, 26 iunie 2003), §§ 68-78, *Adžić c. Croației*, nr. 22643/14, §§ 91-99, 12 martie 2015).
266. Comisia constată că subiectul nu a oferit o explicație rezonabilă pentru neaplicarea dispozițiilor imperative ale Convenției de la Haga și a jurisprudenței relevante a CtEDO. În baza constatărilor din §§ 245-265, Comisia conchide că decizia emisă în acest cauză se încadrează în conceptul de arbitrar, astfel cum este interpretat de CtEDO și de Curtea Constituțională. Potrivit cauzei *Bochan v. Ucraina* (nr. 2) și reafirmat în *Aykhan Akhundov v. Azerbaidjan*, o decizie judiciară este arbitrară atunci când este lipsită de temei legal și nu stabilește o legătură coerentă între fapte, legea aplicabilă și soluția pronunțată.

267. În această cauză, Curtea de Apel a ignorat elemente esențiale ale Convenției de la Haga - precum reședința obișnuită a copilului, caracterul ilicit al deplasării și necesitatea restabilirii situației anterioare - și s-a bazat, în schimb, pe factori juridici irelevanți, precum legalitatea trecerii frontierei. Eșecul instanței de a analiza argumentele esențiale ale reclamantului sau de a evalua interesul superior al copilului, combinat cu lipsa unei motivări, a condus la o eroare vădită, lipsită de justificare legală și contrară standardelor privind echitatea procedurală.
268. În ceea ce privește cauzele *Bocșa* și *Viotto*, Comisia constată că subiectul a pronunțat deciziile respective după ce a participat la un curs de formare a formatorilor privind aplicarea Convenției, desfășurat la Strasbourg în perioada 3–6 noiembrie 2014. Obiectivul cursului a fost de a sprijini aplicarea corectă a Convenției de instanțele naționale, inclusiv prin formarea altor judecători de către participanți. Mai mult, pe parcursul procedurii de evaluare, subiectul a contestat faptul că deciziile emise cu participarea sa ar fi fost contrare Convenției, în pofida constatărilor nefavorabile ale CtEDO în ambele cauze.

Concluzia privind implicarea subiectului în cele trei cauze CtEDO

269. În Hotărârea nr. 2 din 16 ianuarie 2025, atunci când i s-a cerut să se pronunțe cu privire la proporționalitatea sancțiunilor pentru nepromovarea evaluării pe baza criteriilor de integritate etică, Curtea Constituțională a făcut trimitere la hotărârea CtEDO în cauza *Mnatsakanyan c. Armeniei* (6 decembrie 2022, § 88). Conform acestei jurisprudențe, în cazurile care atrag răspunderea unui judecător, trebuie făcută o distincție între o interpretare sau aplicare contestabilă a legii, pe de o parte, și o decizie sau măsură care dezvăluie o încălcare gravă și evidentă a legii, arbitrarie, o distorsionare gravă a faptelor sau o lipsă evidentă de bază legală pentru o măsură judiciară, pe de altă parte. În plus, astfel de cazuri pretind luarea în considerare a elementului subiectiv al presupusei conduite judiciare necorespunzătoare. O eroare juridică de bună-credință ar trebui distinsă de conduita judiciară de rea-credință.
270. Toate cele trei cauze examinate de Comisie se încadrează în criteriile de abatere judiciară stabilite în cauza *Mnatsakanyan c. Armeniei*, citată de Curtea Constituțională. Acestea reflectă mai mult decât simple erori judiciare - ele implică deficiențe grave de natură procedurală și de fond.
271. Prima cauză a vizat dizolvarea arbitrară a asociațiilor pentru presupus extremism, în ciuda lipsei oricăror dovezi de violență sau incitare la ură. Decizia a ignorat dispozițiile imperative ale Legii nr. 54/2003 și jurisprudența

relevantă CtEDO în temeiul articolului 11, constituind o măsură judiciară gravă și nejustificată.

272. A doua cauză a vizat anularea unui titlu executoriu, ceea ce a revocat în mod efectiv dreptul reclamantului de a menține legături personale cu copiii săi. Justificarea Curții de Apel, bazată pe presupuse erori procedurale ale executorului judecătoresc, a fost lipsită de orice suport probatoriu sau analiză juridică. Concluzia potrivit căreia titlul nu era executoriu - deși se baza pe o tranzacție confirmată de instanță - nu avea nicio justificare legală și a subminat principiul securității juridice.
273. A treia cauză a vizat neaplicarea de către Curtea de Apel a Convenției de la Haga, în pofida aplicabilității sale evidente. CtEDO a identificat deficiențe majore în motivare, întârzieri procedurale și ignorarea unor fapte esențiale. Această decizie a depășit o simplă interpretare greșită a legii și a reflectat o neaplicare vădită a cadrului juridic relevant.

VI. Concluzia

274. Pe baza informațiilor obținute și a explicațiilor subiectului, Comisia propune ca subiectul să nu promoveze evaluarea externă din cauza necorespunderii cu criteriile prevăzute la articolul 11 alin. (2) lit. a) și b) din Legea nr. 252/2023.
275. Comisia a identificat două motive distincte de necorespondere cu criteriile de la articolul 11 din Legea 252/2023. În conformitate cu articolul 17 din Legea 252/2023, se consideră că un subiect nu a promovat evaluarea dacă s-a constatat existența unui sau mai multor motive de necorespondere. Comisia ar fi emis recomandarea sa de nepromovare pe baza oricăruia dintre motivele identificate.

VII. Acțiuni ulterioare și publicarea

276. Potrivit articolului 40 punctul (4) din Regulament, prezentul raport va fi expediat subiectului și Consiliului Superior al Magistraturii prin poștă electronică, iar în aceeași zi Comisia va publica pe pagina sa web oficială informația despre rezultatul evaluării.
277. În termen de cel mult trei zile de la aprobare, raportul semnat electronic va fi imprimat și va fi prezentat Consiliului Superior al Magistraturii, împreună cu un exemplar în format electronic al dosarului de evaluare cu toate materialele de evaluare colectate de Comisie.
278. Raportul va fi publicat pe site-ul oficial al Comisiei, cu măsurile de precauție corespunzătoare pentru protecția vieții private a subiectului și a altor

persoane, în termen de trei zile de la expirarea perioadei de contestație împotriva hotărârii Consiliului Superior al Magistraturii sau după ce Curtea Supremă de Justiție emite decizia prin care respinge contestația sau constată promovarea sau nepromovarea evaluării.

279. Raportul de evaluare a fost aprobat prin votul unanim al membrilor Completului la data de 8 aprilie 2025 și semnat în conformitate cu articolul 33 punctul (2) și articolul 40 punctul (5) din Regulament.
280. Raportul de evaluare a fost elaborat în limba engleză și în limba română.

Scott Bales

Președintele Comisiei

Președintele Completului B